

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra aplikované ekologie

Bakalářská práce:

Péče o krajinu v programech rozvoje území

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Ivana Kašparová

Vypracoval: Jiří Henzl

2012

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekologie krajiny

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Henzl Jiří

Územní technická a správní služba

Název práce

Péče o krajinu v programech rozvoje území

Anglický název

Landscape management in integrated regional development programmes

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit skutečný dopad programů rozvoje území na krajinu. K tomu vytvořit přehled plánů v daném území zabývajících se (i) krajinou mimo zastavěné území, popsat, jak zkoumaly výchozí stav krajiny a jak popsaly cíle, opatření, nástroje k dosažení změn v krajině. Uvést a srovnat, jak sledují naplňování cílů a opatření (indikátory) a jakou skutečnou změnu naplňování všech rozvojových programů dosud přineslo.

Metodika

1. Rešerše literatury. 2. Konzultace příslušných obcí, ORP, atd. 3. Analýza programů pro dané území Podkrušnohoří. Popis současného stavu krajiny a určení konkrétních cílů, opatření a nástrojů k dosažení změn v krajině. 4. Určení a popis dopadu konkrétních opatření, nástrojů nebo projektů na krajinu - výběr vhodných kritérií pro popis krajiny nebo změn v krajině. 5. Určení dopadu již realizovaných opatření a projektů. 6. Srovnání efektu jednotlivých programů (finanční náklady, rozsah dosažené změny, změna vybraných kritérií).

Harmonogram zpracování

2011 - jaro - léto: stanovení vybraných území, terénní průzkum, datamining

2011 - podzim - zpracování podkladů a vyhodnocení dat

2012 - jaro - sepisování práce

2012 - květen - odevzdání práce

Rozsah textové části

45

Klíčová slova

management krajiny, integrované strategie rozvoje, strategické plány, Leader

Doporučené zdroje informací

Hrnčiarová T., Mackovčin P., Zvara I., eds. (2010): Atlas krajiny České republiky, MŽP Průhonice, VÚKOZ, 332 str. ISBN:

978-80-85116-59-5

Sklenička Petr, Základy krajinného plánování. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. 321s. ISBN 80-903206-1-9.

Evropská úmluva o krajině

Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky

Příslušné operační programy pro období 2007 -2013

Příslušné krajské rozvojové programy na obdobně případně předchozí období

Strategické plány Leader (současné, předchozí).

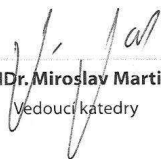
Strategické plány obcí, mikroregionů, svazků obcí.

Integrované strategie rozvoje obcí, mikroregionů, svazků obcí.

Vedoucí práce

Kašparová Ivana, RNDr.

doc. RNDr. Miroslav Martiš, CSc.

Vedoucí katedry

V Praze dne 10.5.2011

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením RNDr. Ivany Kašparové. Uvedl jsem všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpal.

V Praze dne 30.4.2012.

.....

Jiří Henzl

Abstrakt:

Tato bakalářská práce zkoumá změny krajiny ve vybrané lokalitě Krušných Hor. Popisuje způsoby financování realizovaných projektů. Ukazuje rozdíly v přístupu Místních Akčních Skupin ve sledovaném území.

Abstract:

This bachelor work examines changes of lanscape in selected area of Ore Mountains. Describes methods of financing realized projects. Describes differences in approach of Lacal Action Groups in the monitored area.

Klíčová slova:

Management krajiny, Integrované strategie rozvoje, strategické plány,
LEADER

Key words

Landscape management, Integrated Development Strategy, strategic plans,
LEADER

Obsah

Úvod	7
Cíle práce	8
Trvale udržitelný rozvoj	9
Summit Země.....	9
Píliře Trvale udržitelného rozvoje	10
Evropská úmluva o krajině x SRUR	12
Financování z fondů EU.....	16
Tematické operační programy:	19
Regionální operační programy (ROP)	20
Program rozvoje venkova 2007–2013	21
Metoda Leader.....	23
Představení a charakteristika zadaných místních akčních skupin	24
MAS Vladař	24
MAS Naděje pro Mostecko	26
MAS Sdružení Západní Krušnohoří	28
MAS Krušné hory - západ.....	30
Metodika	32
Výsledky	34
Stav čerpání osy II Programu rozvoje venkova	34
Zhodnocení aktivit sledovaných MAS	35
Čerpání prostředků Programu rozvoje venkova – OSA IV LEADER	35
Čerpání finančních prostředků z Regionálního operačního programu Severozápad	40
Diskuze	47
MAS Vladař:	47
MAS Naděje pro Mostecko:	48
MAS Sdružení Západní Krušnohoří:	49
MAS Krušné hory – západ.....	50
Závěr	51
Přehled literatury a použitých zdrojů	53
Přílohy	56

Úvod

Existuje velká řada strategických dokumentů majících vliv na krajinu. Tyto dokumenty můžeme vertikálně rozdělit podle rozsahu území, pro které jsou v platnosti. Nejvýrazněji se projevují strategie OSN, kde jsem jako základní strategii identifikoval strategii Trvale udržitelného rozvoje, která by měla být rámcem, v němž vznikají všechny ostatní strategie zabývající se krajinou. Dále bych zmínil např. Úmluvu o biologické rozmanitosti (BCD) a Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států (espoou úmluva).

Na půdě Rady Evropy vznikla pro tuto práci velice důležitá smlouva a to: Evropská úmluva o krajině, která by se měla pozitivně odrážet v konkrétních dopadech na krajinu České republiky.

Evropská Unie naplňuje cíle svých strategií (Lisabonská smlouva, 6. Akční program pro životní prostředí, obnovená strategie udržitelného rozvoje EU) pomocí dotačních programů. Spolu s národními strategiemi České republiky (Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR, Národní strategický plán rozvoje venkova, Strategie regionálního rozvoje, Politika životního prostředí) vytvářejí prostor pro získání financí na konkrétní projekty.

Jako součást těchto dotačních možností byla vytvořena metoda LEADER, kde se rozhodování o realizovaných projektech přesouvá do příslušných regionů, které je vybírají na základě své vlastní rozvojové strategie.

Tento ekonomický nástroj péče o krajinu je potencionálně velmi významný. Ale je obtížně zjištělné jaký skutečný dopad na krajinu tyto programy mají. V tom také spočívá význam této práce. Zjistit jak jsou dané územní celky schopny využít možnosti čerpání dotací na podporu krajiny

Cíle práce

Cílem rešeršní části bakalářské práce je popsat základní rozvojové strategie. A zmapovat možnosti financování z fondů EU.

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit jaký dopad do krajiny mají strategie a konkrétní projekty na území místních akčních skupin Vladař, Naděje pro Mostecko, Západní Krušnohoří a Sdružení Krušné hory – západ. Zkoumal jsem především projekty podporované osy Leader Programu rozvoje venkova a dále projektů schválených v Regionálním operačním programu Severozápad. Ostatních projektů např. Programů CÍL 3 - Evropská územní spolupráce se tato práce dotýká pouze okrajově.

Trvale udržitelný rozvoj

Základními nástroji řízení a koordinace rozvoje území jsou koncepční dokumenty stanovující základní rozvojové směry a cíle, jichž má být dosaženo, stejně jako cesty, kterými jich bude dosaženo (BINEK, GALVASOVÁ, 2008). Mezi primární koncepční dokumenty se zásadním dopadem na krajinu patří strategie k dosažení trvale udržitelného rozvoje.

Teorie trvale udržitelného rozvoje představuje konkurenční postoj k materiálnímu a industriálnímu pojetí světa, zahrnující ochranu kvality životního prostoru a respektování přirozené kapacity ekosystémů. V roce 1987 ve zprávě pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj (WCED), která je nazývána „Naše společná budoucnost“ nebo také „Zpráva Brundtlandové“, byl trvale udržitelný rozvoj definován: „Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.“

Summit Země

Pro všeobecné rozšíření myšlenky trvale udržitelného rozvoje byla zásadní Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) v Rio de Janeiru, která se uskutečnila 3. – 14. června 1992. Pro důležitost projednávaného obsahu a rozsahu konference (179 států) je nazývána „*summit Země*“. Její hlavní význam spočívá v ustanovení myšlenky trvale udržitelného rozvoje jako základního principu směřování lidstva.

Výrazně náročnější, než-li určení cíle, bylo stanovit metody jeho naplnění. Pomyslným návodem při naplňování principů trvale udržitelného rozvoje má být několik dokumentů přijatých zúčastněnými státy, z nichž nejvýznamnějšími jsou (SKLENÁKOVÁ, 2006):

- **Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji (27 zásad),**
- **Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu,**
- **Úmluva o biodiverzitě,**
- **Prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelném rozvoji všech typů lesů,**
- **Agenda 21** je komplexní návod na přípravu globálních akcí, které mohou poznamenat nebo ovlivnit implementaci myšlenek udržitelného rozvoje, přičemž bývá označovaná jako první celosvětový plán pro aplikaci myšlenek TUR. Jejím významným prvkem je

zapojení regionálních úřadů a občanů. Akce agendy 21 by měly zahrnovat všechny aspekty života občanů (např. obnova památek, péče o krajinu, udržitelná turistika, starost o seniory, územní plánování založené na integrovaném přístupu a vhodná výstavba, ekologické vytápění...).

Agendu 21 můžeme rozdělit na 4 prioritní osy: Sociální a ekonomický rozměr, Uchování a šetrné využívání zdrojů a hospodaření s nimi ve prospěch rozvoje, Posilování úlohy důležitých skupin – např. nevládní organizace žen, mládeže, odborů ... a prostředky implementace – struktura financování.

Na summit Země navazují každých pět let summity o trvalé udržitelnosti a životním prostředí, označované jako Rio + 5, Rio + 10, Rio + 15, jež mají za úkol inovovat myšlenky na ochranu země podle současného vývoje problémů a lidského poznání. Dále mají za cíl kontrolu naplňování cílů již přijatých. Za tímto účelem byla zřízena komise OSN pro udržitelný rozvoj (CSD), která má posuzovat pokrok na mezinárodní, regionální a národní úrovni v implementaci doporučení a závazků obsažených v dokumentech vzešlých z UNCED. V letošním roce se konference po dvaceti letech opět uskuteční v Riu de Janeiru.

Pilíře Trvale udržitelného rozvoje

Trvale udržitelný rozvoj se zakládá na vyvážení jeho tří pilířů, které jsou dedukovány z jeho definic. Tyto pilíře jsou:

Ekonomický - Předpokládá udržitelný hospodářský rozvoj promítající se v rostoucí životní úroveň obyvatel. K zajištění jeho fungování jsou zřízeny pobídkové nástroje pro ty ekonomické subjekty, které se nechtějí přizpůsobit imperativu udržitelnosti dobrovolně, ale také plně tržně kompatibilní mechanismy (Environmentální pojištění, obchodovatelná emisní povolení), které umožňují zcela funkčnímu trhu se všemi jeho výhodami chránit životní prostředí a nikoli je ohrožovat nebo poškozovat. Tyto nástroje tedy plní nejméně tři základní funkce: jednak přispívají k ochraně životního prostředí, přírody a krajiny na straně výrobce i spotřebitele, dále vytvářejí finanční zdroje k sanaci již vzniklých škod a konečně vyváženě podporují inovační cyklus směrem ke zlepšení nejen environmentální šetrnosti, ale i ke zlepšení užitné hodnoty výrobku (RYNDA, 2006).

Pro detekci, zdali se společenská situace v dané zemi vyvíjí v souladu s trvalou udržitelností, slouží indikátory trvalé udržitelnosti. Česká republika má k tomuto účelu stanoveno okolo 60 indikátorů. Mezi Ekonomické indikátory řadíme: růst HDP na osobu (%), roční spotřeba energie (J), ověřené zásoby nerostných surovin (t), import a export zboží

a služeb (USD), výdaje na ochranu životního prostředí jako podíl HDP (%), obchodní bilance zboží a státní dluh (USD).

Environmentální pilíř se zasazuje za respektování ekologických limitů území a za zachování a rozvoj kvalitativních parametrů životního prostředí. Obecně jsou definovány tři hlavní zákonitosti pro tok energie a materiálu, které musí být dodržovány, aby bylo dosaženo trvalé fyzické udržitelnosti životního prostředí.

- Intenzita využívání obnovitelných přírodních zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace.
- Intenzita využívání neobnovitelných přírodních nepřesahuje rychlost vývoje jejich trvale udržitelných náhrad.
- Intenzita znečišťování životního prostředí nepřesahuje jeho asimilační schopnosti

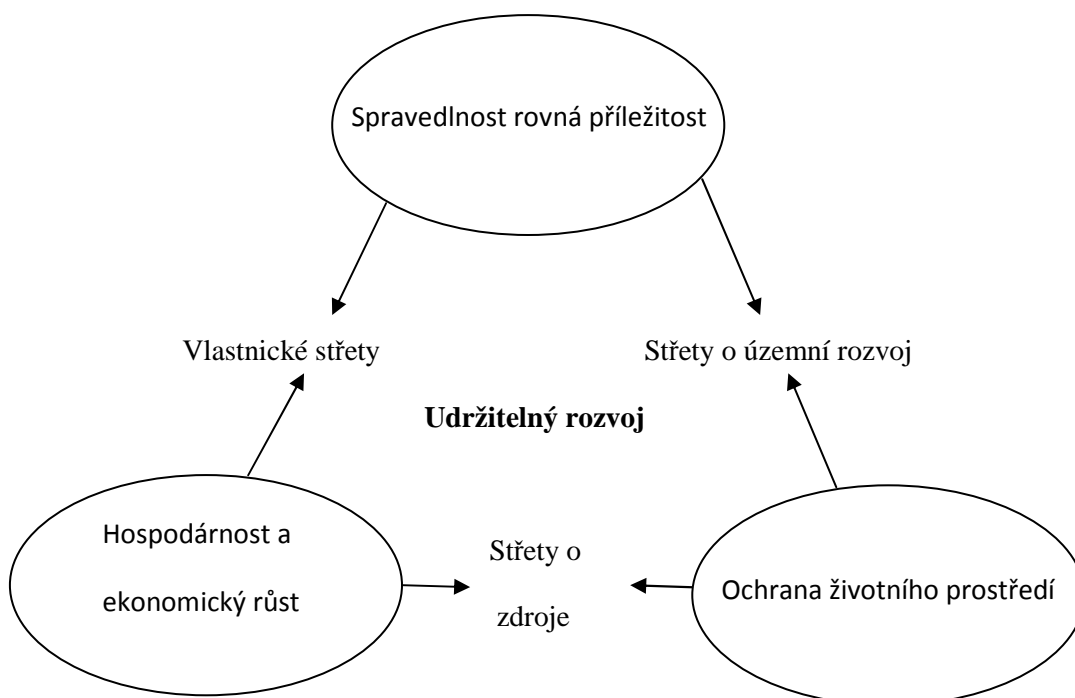
Dnešní společnost tyto kritéria nenaplnuje a to ani na území evropské unie, která převzala vůdčí úlohu v aktivitách snižujících dopady lidské činnosti na životní prostředí.

Pro posuzování vývoje stavu životního prostředí se používají tyto **indikátory**: spotřeba pesticidů (t/km²), spotřeba H₂O domácností (m³ na osobu a rok), těžba neobnovitelných surovin (t), emise skleníkových plynů (t/rok), rozloha chráněných území státu (% rozlohy), rozloha lesů (km²), počet ohrožených a vymizelých druhů.

Sociální pilíř trvalé udržitelnosti spočívá v zajištění základních vitálních potřeb člověka, zároveň v subvenci potřeb duchovních a v celkovém zkvalitnění a většího naplnění života obyvatel. K zjištění stavu společnosti slouží např. tyto sociální indikátory: míra zaměstnanosti (%), střední délka života (roky), hustota zalidnění (obyvatel/km²), růst populace (%), plodnost (počet), velkoměsta nad 10 mil. obyvatel (počet), spotřeba pohonných hmot (l/osoba).

K dosažení udržitelného rozvoje je potřebné skloubit všechny tři výše uvedené pilíře do jednoho trvale fungujícího celku, což není jednoduché z důvodu protichůdnosti zájmů jednotlivých pilířů. Zejména ekonomického a environmentálního. Vztahy mezi jednotlivými pilíři přesně popsal Karel MAIER (2010). Z ekonomického hlediska je území substrátem pro ekonomické činnosti – produkci, distribuci, spotřebu a inovace; protože je území ekonomickým statkem, jednotlivé subjekty ekonomického rozvoje o možnost využívat území k dosažení svých cílů soupeří. V environmentálním smyslu se využívání území projevuje jako spotřebovávání jeho přírodních zdrojů, jeho přetváření a produkce odpadů. V sociálním smyslu je území prostředím mezilidských vztahů a soupeření různých jednotlivců, sociálních a zájmových skupin o přístup ke zdrojům a infrastrukturám.

Obrázek 1 - Trojúhelník střetů v územním plánování: urbanisté usilující o udržitelný rozvoj „stojí uvnitř“

Zdroj: MAIER, 2010

V některých publikacích se uvádí oddělená ještě čtvrtá rovina a to politicko-společenská, která se týká institucí a procesů (na lokální, regionální nebo globální úrovni), jež umožňují přechod cílů do reálného života lidí. Přesněji jsou to snahy o zavedení takových mechanismů a stanovení zásad veřejné politiky, které budou založeny na principech subsidiarity a participace. Podmínkou i prostředkem udržitelnosti je znovuvytvoření a rozvoj místní soběstačnosti (lokální autarkie), jež pomáhá překonat novodobý pocit odcizení člověka a umožňuje mu znovu dohledat počátek a konec věcí (Rynda, 2006).

Evropská úmluva o krajině x SRUR

Strategické dokumenty se dají při určitém zjednodušení rozdělit podle působnosti na globální přesahující hranice kontinentů, na dokumenty vztahující se na území Evropy, či Evropské unie a dokumenty s národním nebo regionálním dopadem. Přičemž strategie na nižší úrovni by měly reflektovat a naplňovat závazky vycházející z výše postavených dokumentů. Institucí a strategií, jež mají skutečný nebo potencionální dopad na utváření krajiny a životního prostředí je velké množství v následující části se pokusím přiblížit Evropskou

úmluvu o krajině, která je pro Českou republiku jako jejího signatáře závazná. A Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky, který by s ní měl být co nejvíce ve shodě.

Evropská úmluva o krajině (European Landscape Convention)

Evropská úmluva o krajině vznikla v roce 2000 ve Florencii a k roku 2006 ji ratifikovalo 26 států Rady Evropy včetně České republiky. Úmluva určuje krajinu jako *předmět veřejného zájmu a uznává ji jako nedocenitelný prvek v oblasti zemědělství, ekologie, kultury, hospodářství a sociální oblasti, který je významnou součástí života obyvatel*. Evropská úmluva o krajině apeluje k šetrnému a uvědomělému zacházení s krajinou. Pomoci Úmluvy jsme nabádání k identifikaci krajinných hodnot a vytvoření účinných nástrojů k ochraně, správě a plánování krajiny. Tyto nástroje by měly být součástí krajinných politik připravovaných za aktivní účasti veřejnosti, místních a regionálních orgánů a dalších stran (WEBER, 2007).

RADA EVROPY (2000) definuje krajinu jako část území tak, jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činností a vzájemného působení přírodních nebo lidských faktorů. A jako hlavní cíl uvádí podporu ochrany, správy a plánování krajiny a organizování evropské spolupráce v této oblasti.

Aby byly smluvní strany schopny naplňovat vytyčený cíl musely v rámci Evropské úmluvy o krajině přijmout řadu opatření, následující úkoly jsem vybral jako nejzajímavější:

- školení specialistů znalých problematiky krajiny a zásahů do krajiny
- školní a univerzitní kurzy, které v relevantních oborech pojednávají o hodnotách na krajinu vázaných a o otázkách spojených s ochranou, péčí a plánováním krajiny
- definování vlastní krajiny na území státu
- sledování změn v krajině
- vyhodnocení krajin při respektování zvláštních hodnot, které jsou jim přisuzovány dotčenými stranami a obyvatelstvem

Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (SRUR)

V SRUR ČR se bezprostředně promítají zásady mezinárodních dohod přijatých Českou republikou (Agenda 21, Evropská úmluva o krajině, Lisabonská strategie, ...). SRUR ČR je dlouhodobá nad resortní strategie, která má zajistit kontinuální orientaci a provázanost jednotlivých resortních strategií. Jednotlivé resorty, kraje, města a obce by tedy měly:

- respektovat priority a cíle SRUR ČR u příslušných resortních, krajských a místních strategických dokumentů (nově vznikajících či aktualizovaných),
- provádět v rámci přípravy strategických dokumentů (tj. závazných vládních dokumentů, resortních, krajských a místních programů a plánů apod.) hodnocení jejich souladu s prioritami a cíli SRUR ČR.

V tomto dokumentu jsou uvedeny vize popisující žádaný stav České republiky v roce 2030. Celý dokument je rozdělen na klíčové oblasti, které jsou uvedeny spolu s jejich úkoly do budoucna.

Prioritní osy SRUR ČR (RADA VLÁDY PRO TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ, 2010):

Společnost, člověk a zdraví

Zlepšení podmínek pro zdravý život, zlepšování životního stylu a zdravotního stavu populace, přizpůsobit politiku a služby demografickému vývoji a podpořit mezigenerační a rodinnou soudržnost.

Ekonomika a inovace

Podpora dynamiky národní ekonomiky a posilování konkurenceschopnosti (průmyslu, podnikání, zemědělství a služeb), zajištění energetické bezpečnosti státu a zvyšování energetické a surovinové efektivnosti hospodářství, rozvoj lidských zdrojů, podpora vzdělání, výzkumu a vývoje.

Rozvoj území

K rozvoji území SRUR uvádí tyto záchytné body: upevňování územní soudržnosti, zvyšování kvality života obyvatel území, účinněji prosazovat strategické územní plánování.

Základním problémem, který musí řešit tato osa, je výrazná regionální disparita kvalitativních ukazatelů života obyvatel, jako jsou zaměstnanost, dopravní obslužnost, dostupnost služeb, životní prostředí atd.

Výrazným negativním jevem, který brzdí regionální rozvoj, jsou také průmyslové a bytové areály v blízkosti sídel, které po změně ekonomické struktury země zůstaly opuštěné, tyto takzvané brownfields představují ekologickou zátěž. V případě znovu využití brownfields získáme hned dvojitý užitek pro krajinu. Kromě samotné revitalizace areálu se sníží také potřeba zástavby neosídlené části krajiny (tzv. greenfields). Tento princip hospodárneho využívání zastavěného území je nástrojem k zastavení neúměrného rozrůstání měst (tzv. urban sprawl).

Důležité je také větší zapojení místních samospráv a občanů do tvorby regionálních územních plánů a zajištění jejich návaznosti na národní plánovací a rozvojové dokumenty.

Krajina, ekosystémy a biodiverzita

Ochrana krajiny jako předpoklad pro ochranu druhové diverzity

K ochraně krajiny je potřeba zajistit: udržení a zvýšení ekologické stability krajiny a podporovat její funkce, zejména udržitelným hospodařením v krajině, chránit volnou krajinu, zastavit pokles biologické rozmanitosti

Odpovědné hospodaření v zemědělství a lesnictví

Podporovat šetrné a přírodě blízké způsoby zemědělského hospodaření a rozvíjet jeho mimoprodukční funkce.

Zachovat a zlepšit biologickou rozmanitost v lesích podporou šetrných, přírodě blízkých způsobů hospodaření a posílením mimoprodukčních funkcí lesních ekosystémů.

Adaptace na změny klimatu

Musí se zajistit připravenost ke zvládnutí mimořádných událostí spojených se změnami klimatu, zajistit dostatečné množství a kvalitu povrchových a podzemních vod, zlepšit vodní režim krajiny a snižovat dopady očekávané globální klimatické změny a extrémních meteorologických jevů na lesní a zemědělské ekosystémy.

Důležitou náplní péče o krajinu je likvidace následků příliš intenzivní lesnické a zemědělské výroby a nepřiměřené urbanizace, která byla realizována v 2. polovině minulého století. Těmito a dalšími necitlivými zásahy do krajiny (stavba liniových staveb, scelování zemědělských pozemků, ...) se zvýšila fragmentace krajiny a tím se ztížila průchodnost pro živočichy, dále došlo na některých místech k znehodnocení estetické funkce krajiny (např. velkoplošnou těžbou). Vodní režim krajiny byl nejvíce narušen napřimováním toků a zpeňováním břehů. V důsledku toho byla ve 20. století zkrácena délka vodních toků o třetinu.

V důsledku vysoké expoatace zemědělské krajiny a lesních ekosystémů je výrazně snížena jejich ekologická stabilita, což má za následek slabou odolnost vůči antropogenním a přírodním vlivům.

STABILNÍ A BEZPEČNÁ SPOLEČNOST

K bezpečné společnosti vedou tyto body: posilování sociální stability a soudržnosti, efektivní stát, kvalitní veřejná správa a rozvoj občanského sektoru, zvyšování připravenosti ke zvládnutí dopadů globálních a jiných bezpečnostních hrozeb a rizik a posilování mezinárodních vazeb.

Hodnocení shody obou dokumentů

SRUR ČR by měl vycházet z Evropské úmluvy o krajině a opravdu je v řadě témat vidět shoda a respektování daných zásad ze strany SRUR ČR. Oba dva dokumenty akcentují na zapojení místních samospráv a vertikální provázanosti rozvojových dokumentů, která by měli zajistit rovnoměrný rozvoj celého zamýšleného území. Což je také jeden z důvodů úspěchu metody LEADER v České republice. Programu rozvoje venkova. Další stopu Evropské úmluvy o krajině vidím v tom, že ve SRUR ČR je poměrně podrobně popsán stav krajiny na území státu a jsou určeny směry jejího vývoje. Ve SRUR ČR jsou také uvedeny ke každé prioritní ose a cílům nástroje, či spíše opatření vedoucí k jejich podpoře. Což je také součástí metod vedoucích k ochraně krajiny popsanych v úmluvě.

Určité nuance jsou v oblasti přístupu ke krajině zatímco SRUR ČR přistupuje ke krajině spíše z funkčního hlediska a klade důraz na stabilitu krajinných celků. A snaží se uvést do rovnováhy produkční i mimo produkční využití krajiny spolu s přibližováním se k přírodě blízkému stavu. Úmluva přiznává navíc mimo tyto praktické úlohy krajině ještě rozměr více „lyrický“, kdy jí přiznává vliv na blaho jednotlivce, tedy např. estetickou a uklidňující funkci. Při cestě k trvalé udržitelnosti při využívání krajiny Evropská úmluva o krajině připisuje větší význam oblasti vzdělání a osvěty v environmentální oblasti, než-li je tomu u SRUR ČR.

Financování z fondů EU

Cílem finanční podpory Evropské unie je rovnoměrný hospodářský rozvoj všech svých členských států a jejich vnitřních regionů, tedy zmírnění rozdílů mezi vyspělými oblastmi a oblastmi méně rozvinutými. Tímto principem chce Evropa být konkurenceschopná těm nejsilnějším sektorům světové ekonomiky, především severoamerickému a východoasijskému. Kromě těchto ryze výkonových parametrů však motivem Evropské integrace a dotační politiky je i oblast sociální, edukační a environmentální. V této oblasti EU přijala koncepci udržitelného rozvoje, a to rozvoje Evropy jako celku, což znamená, že finanční pomoc se soustřeďuje do regionu, kde ekologická zátěž krajiny byla v minulosti největší.

Prvotním cílem je tedy politika soudržnosti (koheze) ve všech aspektech života společnosti, na tento cíl věnuje EU více než třetinu svého rozpočtu. Druhým velkým záměrem je společná zemědělská politika zemí Evropské unie, na kterou EU vynakládá taktéž obrovské částky ze svého rozpočtu.

Evropská unie disponuje třemi hlavními fondy (vyjma zemědělské politiky a rybolovu), dvěma strukturálními – Evropským fondem pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropským sociální fond (ESF) a jedním fondem soudržnosti. Strukturální fondy podporují oblasti dle struktury lidské činnosti, fond soudržnosti podporuje vybranou oblast jako celek.

Česká republika získává podporu z těchto fondů již od svého přístupu k Evropské unii, tedy od roku 2004. V prvním období 2004 – 2006 Česká republika čerpala necelé tři miliardy Eur. Právě probíhající období 2007 – 2013 je pro naši republiku dotačně nejbohatší, pro toto období je alokováno 26,69 miliard eur, což je asi tři čtvrtiny ročního rozpočtu ČR.

Každá členská země si dojednává s Evropskou komisí operační programy (OP), které jsou zprostředkujícím mezistupněm mezi třemi hlavními evropskými fondy (ERDF, ESF, FS) a konkrétními příjemci finanční podpory v členských státech a regionech. Jsou to strategické dokumenty představující průnik priorit politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU a individuálních zájmů členských států (MMR, 2012).

Zemědělská politika a podpora venkova není dotována ze strukturálních fondů ani z fondu soudržnosti (v minulém programovacím období byla), ale je financována Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EAFRD) prostřednictvím Programu podpory venkova. Evropská unie má také samostatný fond na podporu rybolovu (EFF), z kterého je financován operační program rybařství (2007-2013).

Individuální a od ostatních fondů výrazně odlišný je tzv. Komunitární fond. Skladba i obsah programů v rámci tohoto fondu se průběžně upravuje podle aktuálních priorit EU.

Komunitární fond

Na rozdíl od strukturálních fondů nebývají peníze z komunitárního fondu cíleny pro konkrétní členský stát, ale pro konkrétní program. Programy tedy zajišťují naplňování stanovených cílů bez omezování se rozpočty dotací pro jednotlivé státy. Pro poskytnutí podpory musejí programy splňovat podmínku přeshraniční spolupráce žadatelů subjektů. Celkové dopady projektů by měly být transcendentní a měly by podporovat propojení různých částí EU. Evropská unie podporuje projekty v následujících oblastech: vzdělávání, výzkum a inovace, kultura, podnikání, životní prostředí, sociální politika, informační společnost, zdraví, svoboda a bezpečí.

Mezi podporované programy z komunitárního fondu patří několik velmi populárních projektů např. Erasmus a Leonardo da Vinci, 7. rámcový program pro vědu a výzkum v rámci Programu celoživotního učení, program Galileo.

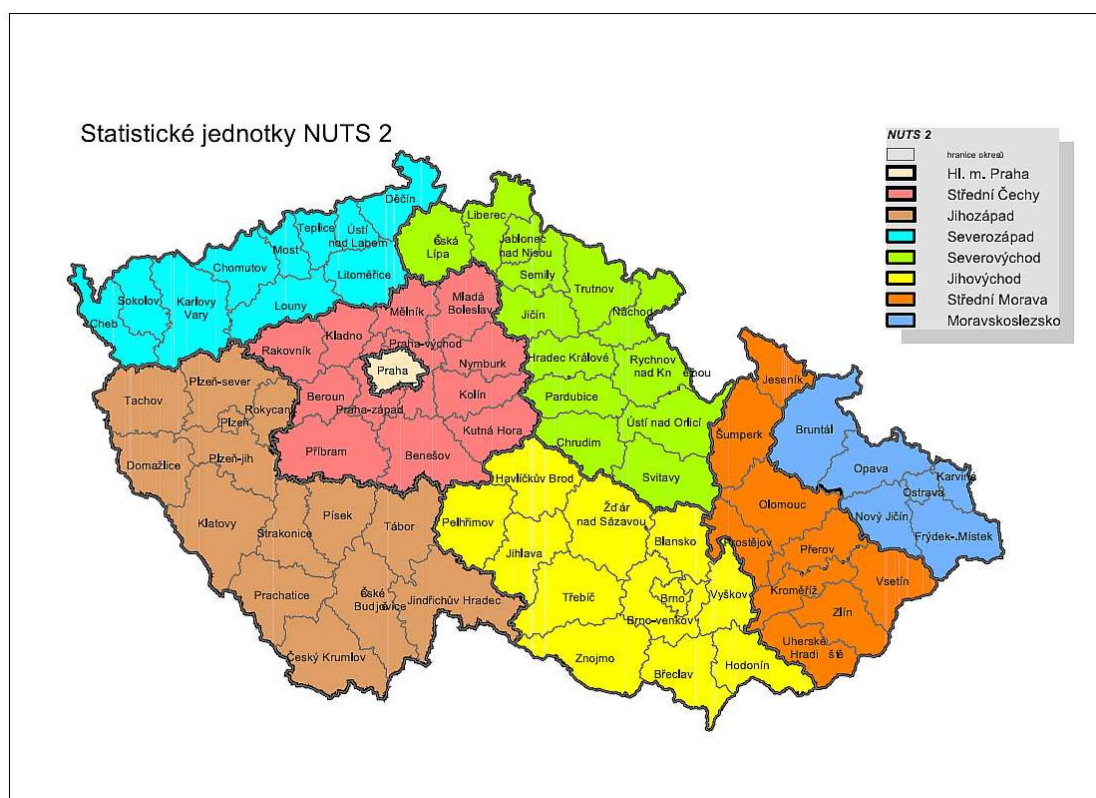
V oblasti životního prostředí a krajiny je nejdůležitější program LIFE +.

LIFE +

Evropská komise stanovila rozpočet programu v období 2007 - 2013 na 1,9 miliardy eur. Tyto peníze jdou přímo z rozpočtu EU, výše podpory je maximálně 50 % výjimečně až 75 % z celkové hodnoty projektu. Přijímání žádostí o dotace je v gesci MŽP. Program LIFE + je jeden z nejúspěšnějších finančních nástrojů k ochraně přírody v Evropské unii. Pomáhá implementovat legislativu EU v této oblasti. Přijaté projekty musejí spadat pod některý z pilířů LIFE +: Příroda a biologická rozmanitost, politika a správa v oblasti životního prostředí, informace a komunikace.

U strukturálních fondů a kohezního fondu je tedy dotační politika Evropské unie motivována podporou a vyrovnáním úrovně jednotlivých regionů, proto je potřeba tyto regiony definovat a jasně vymežit. Pro potřeby operačních programů je přijato členění územních celků, které byly vytvořeny pro potřeby statistických šetření Eurostatu (Evropský statistický úřad). Jde o tzv. NUTS (Nomenclature of Units for Territorial Statistics). Jejich hierarchie je určena pěti stupni. Zatímco NUTS 0 a 1 – stát a území (v České republice je obojí shodné – celá Česká republika) a NUTS 3, 4, 5 – kraj, okres a obec jsou pro ČR přirozené. Celky NUTS 2 jsou pro české prostředí novým členěním. NUTS 2 – region. Tento stupeň nemá oporu v českém administrativním a správním členění ČR. Pro potřeby projektové politiky EU byly v ČR vyčleněny tyto regiony NUTS 2: Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko.

Obrázek 2 - mapa NUTS 2

Zdroj: www.mmr.cz

NUTS 2 neslouží jen pro definování jednotlivých regionů a vyčlenění jejich hranic, ale i pro srovnání úrovně jejich ekonomické vyspělosti. Všechny regiony v ČR jsou v jedné úrovni vyspělosti (proto mají srovnatelnou dotační politiku) kromě jednoho regionu a tím je hlavní město Praha. Praha je v ekonomické vyspělosti hodnocena daleko výš než ostatní regiony ČR, tedy dotace pro město jsou nižší a jinak strukturované.

Česko si pro nynější období vyjednalo 26 operačních programů (OP), což je koncepce odlišná od ostatních podporovaných států především velkým množstvím OP a jejich užším zaměřením.

Jeden operační program je věnován Praze, ostatní jiným regionům. Ty jsou pak členěny třemi způsoby - tematicky (8), regionálně (7) a z hlediska příhraniční meziregionální spolupráce (10).

Tematické operační programy:

OP Doprava, OP Podnikání a inovace, OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Životní prostředí, Integrovaný operační program, OP Technická pomoc.

Z těchto 8 operačních programů je pro tuto práci relevantní OP Životní prostředí.

Operační program Životní prostředí (OPŽP)

Operační program Životní prostředí je zaměřený na zlepšování kvality životního prostředí a tím i zdraví obyvatelstva. Přispívá ke zlepšování stavu ovzduší, vody i půdy, řeší problematiku odpadů a průmyslového znečištění, podporuje péči o krajinu a využívání obnovitelných zdrojů energie a budování infrastruktury pro environmentální osvětu (MZP, 2012). O podporu mohou žádat: obce, kraje, státní organizace a podniky, příspěvkové organizace a organizační složky obcí, krajů a státu, nestátní neziskové organizace, fyzické osoby, podnikatelé, veřejné výzkumné instituce a další.

Řídícím orgánem OPŽP je Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí ČR je zprostředkujícím subjektem. OPŽP je financován ze dvou fondů Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a Fondu soudržnosti (FS)

OPŽP je druhým největším českým operačním programem z fondů EU a je pro něj vyčleněno 4,92 mld. € což činí přibližně 18,4 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Z českých veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 0,87 mld. €.

Regionální operační programy (ROP)

Regionální operační programy pokrývají několik tematických oblastí s cílem zvýšení konkurenceschopnosti regionů, urychlení jejich rozvoje a zvýšení atraktivity regionů pro investory. Každý ROP je řízen samostatně Regionální radou (RR) příslušného regionu soudržnosti. Na regionální operační programy cíle Konvergence je z fondů EU vyčleněno 4,6 mld. €

Každá Regionální rada si oblasti podpory a požadované aktivity upraví dle svých specifických podmínek. Sledované území bakalářské práce je totožné s NUTS 2 Severozápad.

ROP NUTS II Severozápad

Regionální operační program NUTS II Severozápad je určen pro region soudržnosti Severozápad sestávající z Karlovarského a Ústeckého kraje. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu vč. modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury (REGIONÁLNÍ RADA, 2011).

Řídícím orgánem ROP Severozápad je Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad.

Pro Regionální operační program NUTS II Severozápad (ROP SZ) je vyčleněno 745,91 mil. €, což činí přibližně 2,79 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Z českých veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 131,63 mil. €.

Program rozvoje venkova 2007–2013

Program rozvoje venkova, který zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, blíže specifikuje v souladu s nařízením Rady (ES) 1698/2005 čl. 15 strategie v jednotlivých osách stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova do prováděcí úrovně a zajišťuje tak jeho efektivní realizaci.

Opatření Programu rozvoje venkova přispějí k naplňování cílů Lisabonské strategie ve všech jejích oblastech: společnost založená na znalostech, vnitřní trh a podnikatelské prostředí, trh práce, udržitelný rozvoj.

Göteborgská konference se promítá v Programu při zavádění opatření k trvale udržitelným systémům zemědělského hospodaření a podporou opatření, která vytváří trvale udržitelná pracovní místa.

Existence a realizace Programu rozvoje venkova ČR přispěje k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program dále umožní vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních potravinářských komoditách. Program bude také podporovat rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit sounáležitost obyvatel na venkově.

Osa I - První osa Programu rozvoje venkova je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, dále pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům.

OSA II je zaměřena na zlepšování životního prostředí a krajiny.

Hlavní prioritou je zvýšení biologické rozmanitosti, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přidanou hodnotou a tradičních zemědělských krajín. Dále se podporuje ochrana vody a půdy (zejména zachování kvalitního přirozeného vodního režimu) a v neposlední řadě i snižování emisí skleníkových plynů.

Osa III podporuje rozvoj životních podmínek ve venkovských oblastech a diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově.

Mezi hlavní priority patří: tvorba pracovních příležitostí, podpora využívání obnovitelných zdrojů energie, zlepšení podmínek kvality života ve venkovských oblastech, včetně vzdělávání a informování hospodářských subjektů a v neposlední řadě ochrana kulturních památek.

Osa IV Leader

Je osou metodickou a je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření os I – III. Hlavním přínosem osy IV Leader je způsob, jakým jsou akce rozvoje venkova realizovány a vzájemně propojeny.

Účelem osy IV Leader je především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkova zvlášť dobrou metodou, neboť vedou k pozitivním efektům, plynoucím ze spojení různých subjektů, které ve venkovském prostoru působí. Místní akční skupiny, využívající principu Leaderu, nejsou protikladem k místní samosprávě, ale vhodněji doplňují v úsilí o obnovu a rozvoj obcí a přispívají k rozvoji zemědělství a péči o přírodu a krajinu.

IV. 1.1 Místní akční skupina

V rámci tohoto opatření realizují místní akční skupiny svůj Strategický plán Leader. Podpora je poskytována místním akčním skupinám, které splní kritéria přijatelnosti, posuzovaná SZIF, a jsou vybrána hodnotitelskou komisí, složenou ze jmenovaných expertů. Opatření se realizuje na základě principů Leader.

IV. 1.2 Realizace místní rozvojové strategie

Podporu lze poskytnout na projekty, které jsou v souladu se schváleným Strategickým plánem Leader místní akční skupiny a příslušnými podmínkami opatření programu rozvoje venkova. Projekty k realizaci vybírá na základě předem stanovených bodovacích kritérií místní akční skupina prostřednictvím své výběrové komise. Do bodovacích kritérií musí být jako kritérium zahrnuto uplatňování inovačních přístupů. Výběr projektů místními akčními skupinami bude probíhat minimálně jednou do roka.

IV. 2.1 Realizace projektů spolupráce

Podpora bude poskytována na projekty spolupráce mezi územími na národní úrovni nebo nadnárodní spolupráce s cílem povzbudit spolupráci mezi místními akčními skupinami v rámci členských států a na území třetích zemí. Smyslem tohoto opatření je využití příkladů nejlepší praxe k posílení inovačních postupů a přenosu znalostí.

Metoda Leader

Slovo Leader je zkratka z francouzských slov Liaison entre les actions economic rural, což se dá přeložit jako Propojení aktivit pro rozvoj ekonomiky venkova. Dvě klíčová slova jsou rozvoj a propojení. Jde tedy o rozvíjení venkovských oblastí a to spoluprací jednotlivých obcí a sídel. Do této spolupráce však nevstupují pouze orgány veřejné správy, jako jsou obecní úřady či sdružení obcí, ale vstupují tam také zájmové skupiny obyvatel, ale i soukromé ekonomické subjekty, podnikatelé, organizace, atd. Výhodou tohoto systému je, že o využití poskytovaných finančních prostředků pro venkovskou oblast není rozhodováno nějakým nadřazeným správním orgánem někde v krajském městě, ale podle přijatých demokratických principů přímo na místě a těmi, kteří v tomto prostředí žijí a znají lépe konkrétní problémy. Další přidanou hodnotou je, že do rozhodování o změnách ve svém bydlišti jsou vtaženi ve velkém množství obyvatelé, což garantuje lepší kontrolu provedení akcí a jejich financování.

Za účelem možnosti samostatného rozhodování o realizovaných projektech vznikají v celém evropském venkovském prostoru, tedy i na českém venkově „Místní akční skupiny (MAS)“, které zpracovávají strategie, projektové žádosti o podporu, řídí vlastní realizaci projektů a jsou zodpovědné za hospodárné financování svěřených dotačních financí. V České republice musí mít charakter právnické osoby. Za tímto účelem jsou zřizovány neziskové organizace, většinou to jsou občanské sdružení nebo obecně prospěšné organizace. Tam vstupují fyzické, či právnické osoby, obce a dle zákona o o.p.s. si zřizují své statutární a dozorčí orgány.

Téma venkovského rozvoje je v Evropské unii prioritní, venkovský prostor zabírá 90% jejího území, na kterém žije více jak polovina její populace. Od roku 1991 kdy LEADER vznikl, se postupně stal nedílnou součástí politiky venkova EU, kdy dokáže účinně reagovat na rozmanité potřeby venkovského prostoru. Metoda LEADER se od ostatních opatření na podporu venkova neliší v obsahu podporovaných činností, jako spíše v získání svobody a odpovědnosti za udržitelný rozvoj pro aktivní venkovské regiony (EUROPEAN COMMISSION, 2006). Projekty metody LEADER jsou financovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a českého státního rozpočtu. EAFRD spadá pod společnou zemědělskou politiku EU a spolu s Evropským zemědělským záručním fondem (EAGF) významně podporuje venkovský prostor. Podle EVROPSKÉ KOMISE (2007) výdaje vynaložené Evropskou Unií na zemědělství tvoří v letech 2007 – 2013 34% z celkového rozpočtu EU. V 70. letech 20. století byl rozpočet EU zatížen výdaji na zemědělství až ze 70%. I přes toto snížení představují obdržené dotace značnou ekonomickou podporu venkovských oblastí.

Způsob výběru projektů probíhá v postupných krocích: prvním krokem je shromažďování projektových fiší, tedy návrhů na financování zvolené aktivity. Tyto návrhy mohou podávat obce, sdružení obcí či neziskové organizace, které mají sídlo v regionu příslušné místní akční skupiny. Každá MAS má sestavenou výběrovou komisi. Ta v druhém kroku všechny přijaté fiše (administrativně správné a podané v příslušné struktuře a povoleným žadatelem) zhodnotí a obdruje. Ty nejlépe hodnocené fiše a jejich souhrn finančních požadavků je menší než alokovaná částka v dané časové výzvě pro danou MAS, zašle jako místní akční skupina ke schválení. Orgánem schvalování, financování a kontroly provedení projektu je Státní zemědělství intervenční fond, regionální členění opět odpovídá regionům NUTS 2, v případě této práce NUTS 2 Severozápad.

Situace MAS v NUTS 2 Severozápad

Region NUTS 2 Severozápad zahrnuje Ústecký a Karlovarský kraj. Zahrnuje celkem 13 místních akčních skupin.

V Ústeckém kraji jsou to:

MAS Šluknovsko (východ okresu Děčín), MAS Labské skály (sever okresů Děčín a Ústí nad Labem), MAS České středohoří (především okres Litoměřice), MAS Podřipsko (jih okresu Litoměřice), MAS Cínovecko (pohraničí – sever okresu Teplice), MAS Serviso (rozhraní okresů Litoměřice, Louny a Teplice), MAS Naděje pro Mostecko (okres Most), MAS Sdružení Západní Krušnohoří (Krušnohorská část okresu Chomutov)

V Karlovarském kraji lze lokalizovat:

MAS Vladař (patří do obou krajů – západ okresu Louny a východ okresu Karlovy Vary), MAS Krušné hory – západ (severní horská oblast okresu Karlovy Vary), MAS Sokolovsko (okres Sokolov), MAS Náš region (Jih okresu Karlovy Vary, oblast Slavkovského lesa), MAS 21 (jih Chebského okresu)

Představení a charakteristika zadaných místních akčních skupin

MAS Vladař

Počet obcí: 43	Počet obyvatel: 66 661	Rozloha MAS: 1 430 km ²
Forma místní akční skupiny: obecně prospěšná společnost	Sídlo: Valeč	
Webové stránky MAS: http://www.vladar.cz/	Kraj: Karlovarský	

Zahrnuje obce: Andělská hora, Březno, Kadaň, Žatec, Rokle, Chbany, Radonice, Maštov, Vilémov, Račetice, Pětipsy, Libědice, Staňkovice, Bitozeves, Blažim, Čeradice, Deštnice, Holedeč, Liběšice, Libočany, Libořice, Lišany, Měcholupy, Nové Sedlo, Tuchořice, Vyškov, Žíželice, Lubenec, Krásný Dvůr, Žlutice, Toužim, Štědrá, Pšov, Chyše, Čichalov, Věrušičky, Valeč, Hradiště, Manětín, Nečtiny, Štichovice, Veliká Ves, Lenešice.

Obrázek 3 - mapa MAS Vladař

Zdroj: www.vladar.cz

Zdrojovým dokumentem pro tuto charakteristiku je Strategický plán Leader pro období 2007 – 2013 MAS VLADAŘ (2012).

Geografická charakteristika oblasti:

MAS Vladař zahrnuje dvě velká městská sídla Žatec (19 000 obyv.) a Kadaň (17 000 obyv.), převahu mají venkovské obce a města do 3 000 obyvatel, 21 obcí má méně než 500 obyvatel. Velkou část MAS Vladař tvoří vojenský výcvikový prostor Hradiště, který do roku 1989 využívala armáda. Část prostoru již byla předána obcím, některé části zůstávají v majetku armády. V 90. letech začal v oblasti Vladaře klesat hrubý domácí produkt, začátkem 21. století klesl na 80 % průměrné hodnoty ČR. Na území Vladaře převažuje primární ekonomický sektor, jde především o zemědělství (Žatecko), lesnictví (západ regionu), těžební průmysl (sever oblasti – Kadaňsko, Chomutovsko). Dochází k restrukturalizaci primárního sektoru, což je spojeno s vyšší mírou nezaměstnanosti obyvatel regionu. Sekundární a terciární sektor nestačí saturovat pokles sektoru primárního, největší uplatnění

nachází ve stavebnictví a řemeslné výrobě. Terciární sektor je pod republikovým průměrem, velké rezervy má region především v cestovním ruchu.

Životní prostředí

V celkovém srovnání NUTS 2 Severozápad je stav životního prostředí dobrý, některé oblasti Vladaře (Žluticko, Podbořansko) patří mezi nejčistší oblasti Regionu Severozápad. V druhé polovině 20. století dochází k intenzifikaci zemědělské výroby (sclování polí, chemizace, mechanizace) a výraznému růstu těžby a energetického průmyslu v oblasti Kadaňska a Chomutovska. V této době dochází také na místních úrovních ke zvýšení hlučnosti, ke kontaminaci podzemních a povrchových vod průmyslovou a zemědělskou činností, k nárůstu neřízených a mnohdy nepovolených skládek. I když se situace v těchto oblastech lepší, jako zátěž zůstávají tyto problémy dodnes. Problémem znečištění ovzduší v této venkovské oblasti jsou lokální topeniště. Velké ekologické zátěže jsou v prostorech Vojenského újezdu Hradiště, snahou armády je tyto problémy odstraňovat.

Péče o krajinu

Krajina je z velké části přeměněna činností člověka, původním převažujícím porostem jsou dubové lesy, ty najdeme pouze v chráněných územích. Těžební oblasti v okolí Nechranické přehrady jsou rekultivovány, obnovení přirozené schopnosti těžební krajiny však potřebuje čas. Velká část krajiny je přeměněna zemědělskou velkovýrobou, přirozené krajinné předěly jsou zlikvidovány. Na úkor zoraných ploch polí chybí pastviny či přirozené louky, situace se však lepší. V lesích převažují rychle rostoucí monokultury smrků (na Žluticku) i borovic.

MAS Naděje pro Mostecko

Počet obcí: 21

Počet obyvatel: 21 000

Rozloha MAS: 280 km²

Forma místní akční skupiny: Občanské sdružení

Sídlo: Lišnice

Webové stránky MAS: <http://www.nadejepromostecko.cz/>

Kraj: Ústecký

Zahrnuje obce: Bečov, Bělušice, Braňany, Český Jiřetín, Havraň, Horní Jiřetín, Klíny, Korozluky, Lišnice, Lom, Louka u Litvínova, Lužice, Malé Březno, Mariánské Radčice, Meziboří, Obrnice, Patokryje, Polerady, Skršín, Volevčice a Želenice (vyňaty jsou pro svoji velikost města Most a Litvínov).

Obrázek 4- mapa MAS Naděje pro Mostecko

zdroj: <http://www.nadejepromostecko.cz/>

Zdrojovým dokumentem pro tuto charakteristiku je Strategický plán Leader pro období 2007 – 2013 MAS NADĚJE PRO MOSTECKO (2011).

Geografická charakteristika oblasti:

Zahrnuje tři geomorfologicky odlišná území – České středohoří na jihu oblasti, Krušné hory na severu v pohraničí a Mosteckou pánev v centrální oblasti. Ve své centrální části je krajina a život v ní naprosto změněn těžební činností, krajina je nově tvořena rekultivacemi po těžbě hnědého uhlí. Města Most a Litvínov nejsou do MAS zahrnuty, největšími sídly jsou potom Meziboří (4 800obyv.) a Lom (3800 obyv.), šest obcí má mezi 500 a 3000 obyvatel, ostatních 13 obcí má pod 500 obyvatel. Mnoho obcí zaniklo kvůli těžbě, obyvatelé jsou přistěhovalci za prací, málo skutečných rodáků, malý podíl vzdělaných lidí. Region je průmyslový, restrukturalizace a ústup těžby způsobil jednu z největších hodnot nezaměstnanosti v ČR. Pracovní příležitosti jsou v centrech Most, Litvínov. V Krušnohorské oblasti je častá dojíždka za prací do pánve, extenzivní zemědělství, nárůst počtu soukromých

zemědělců, včetně ekologického zemědělství. V jižní oblasti Českého středohoří jsou vhodné podmínky pro produktivní zemědělství, pěstování náročných plodin na jižních svazích kopců (vinná réva). Služby a kvalitní dopravní síť jsou soustředěny do velkých center, nejhorší situace je v horských oblastech. V horských oblastech a na rekultivovaných plochách se projevuje snaha o zvýšení cestovního ruchu.

Životní prostředí a péče o krajinu

Nejvíce zachovanou krajinou je oblast Českého středohoří, kde se ekonomická činnost soustřeďuje na zemědělskou výrobu na úpatí a přístupných svazích vulkanických suků. Na vrcholech kopců a nepřístupných svazích je zachována původní fauna a flóra, tyto oblasti jsou často chráněné pro svou cennou stepní vegetaci. Horská oblast je přeměněna zemědělstvím a především lesnictvím. Původní jedlo - buková, ale i vrcholová vegetace byla nahrazena smrkovou monokulturou. Smrkové monokultury jsou náchylné na jakýkoliv vnější negativní zdroj. To se projevilo v 70. a 80. letech 20. století, kdy byly tyto lesy téměř úplně zničeny emisemi oxidů z podkrušnohorských elektráren. Situace se od 90. let výrazně zlepšuje. Nejvíce je přeměněna krajina v oblasti Mostecké pánve, kde těžba hnědého uhlí zcela vymazala původní krajinu a rekultivační sekce těžebních společností tvoří krajinu zcela novou. Těžba uhlí zcela přeměnila hydrologické poměry oblasti. Příkladem je řeka Bílina, která na určité části svého toku teče potrubím. Vodní toky jsou znečištěny chemickým a dalším těžkým průmyslem, na druhé straně krušnohorské zdroje pitné vody jsou svou kvalitou vysoce nadprůměrné. Ve vulkanické oblasti dochází k vývěrům velice kvalitních podzemních vod. Krajina přeměněná těžbou a následnou rekultivací má nízkou ekologickou stabilitu, nízkou retenční schopnost a dost často i nižší estetickou hodnotu.

MAS Sdružení Západní Krušnohoří

Počet obcí: 31	Počet obyvatel: 51 639	Rozloha MAS: 656 km ²
Forma místní akční skupiny: Občanské sdružení		Sídlo: Vejprty
Webové stránky MAS: http://www.maskaszczk.cz/		Kraj: Ústecký

Zahrnuje obce: Bílence, Blatno, Boleboř, Černovice, Droužkovice, Hora Svatého Šebestiána, Hora Svaté Kateřiny, Hrušovany, Jirkov, Kalek, Klášterec nad Ohří, Kovářská, Kryštofovy Hamry, Křímov, Loučná, Málkov, Měděnec, Místo, Nezabylice, Nová Ves v Horách, Okounov, Otvice, Spořice, Strupčice, Údlice, Vejprty, Vrsckmaň, Všehrdy, Všestudy, Výsluní a Vysoká Pec (vyňaty jsou pro svoji velikost města Chomutov a Kadaň).

Obrázek 5 - mapa MAS Sdružení Západní Krušnohoří

Zdroj: <http://www.maskazk.cz/>

Zdrojovým dokumentem pro tuto charakteristiku je Strategický plán MAS SDRUŽENÍ ZÁPADNÍ KRUŠNOHOŘÍ (2008) na období 2008 – 2013.

Geografická charakteristika oblasti:

Zahrnuje dvě geomorfologicky odlišná území – horskou oblast Krušných hor a jeho podhůří a pánevní oblast podkrušnohorské oblasti. Region má malé množství starousedlíků. V horské oblasti se po válce vyměnilo především německé obyvatelstvo za přistěhovalce z celých Čech. Nízká je i vzdělanostní struktura. Horská oblast má řídkou hustotu zalidnění a špatnou dopravní obslužnost. Po válce byly zrušeny tradiční horské řemeslné výroby (textil, punčochy, krajky, dřevěné hračky) a byly často nahrazeny kovovými výrobami. Pracovních příležitostí v horských oblastech je málo, lidé dojíždějí za prací do pánevní oblasti a jsou zaměstnáni v průmyslu. Ekonomika oblasti je nejvíce ovlivněna těžbou hnědého uhlí, těžkým strojírenstvím, hutnictvím a výrobou elektřiny. V horských oblastech nejsou příliš dobré podmínky pro ekonomický rozvoj, překážkou je především špatná dopravní infrastruktura a dlouhá doba nutného vytápění. Horské oblasti mají velký potenciál

v cestovním ruchu, a to jak v zimní, tak i v letní turistice. V zemědělství v horských oblastech převládají chov skotu pastvinným způsobem a pěstování málo náročných plodin.

Životní prostředí a péče o krajinu

Z hlediska životního prostředí je velký rozdíl mezi nížinou a horskou oblastí. Oblast Teplicko - Chomutovské pánve je zasažena především těžbou hnědého uhlí, kdy dochází k úplnému přetvoření krajiny. Neméně škodlivý je vliv energetického průmyslu, především výkonem tepelných elektráren Prunéřov a Tušimice. Emise oxidů síry způsobila v druhé polovině 20. století úmrtí lesů v horské oblasti, kdy celé plochy lesa byly bez jediného rostoucího stromu. Od 90. let dochází ke zlepšení situace, a to především díky úspěšným rekultivacím, snížením emisí z elektráren a znovu obnovením krušnohorských lesů. V horských oblastech severně od Chomutova jsou velice kvalitní zdroje pitné vody, především přehradní nádrž Přísečnice. Plocha lesů je významně nad průměrem České republiky, v horských oblastech jsou to především smrkové monokultury, v podhůří se však objevují bučiny a dubové porosty. Krajinné poměry pánve a hor přejí častým teplotním inverzím, které při zvýšení koncentrací škodlivých látek umocňují špatnou emisní situaci v pánevní oblasti.

MAS Krušné hory - západ

Počet obcí: 19   Počet obyvatel: 39 634   Rozloha MAS: 364 km²

Forma místní akční skupiny: Svazek obcí dle zákona o obcích č. 128/2002 Sb.

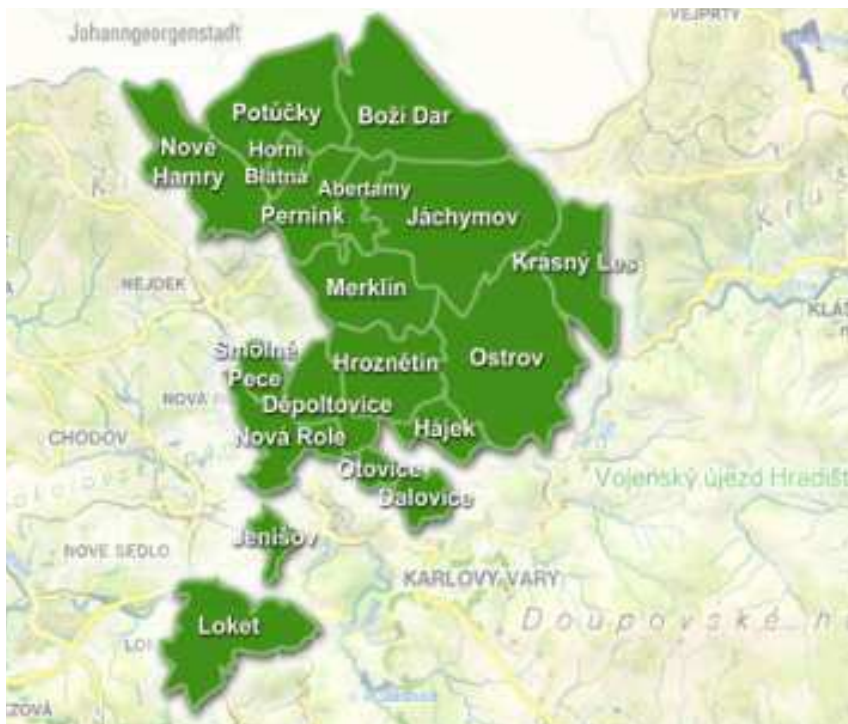
Sídlo: Ostrov

Kraj: Karlovarský

Webové stránky MAS: www.skhz.cz

Zahrnuje obce: Abertamy, Boží Dar, Dalovice, Děpoltovice, Hájek, Horní Blatná, Hroznětín, Jáchymov, Jenišov, Krásný Les, Locket, Merklín, Nová Role, Nové Hamry, Ostrov, Otovice, Pernink, Potůčky, Smolné Pece.

Obrázek 6 - mapa MAS Krušné Hory - Západ

zdroj: www.skhz.cz

Zdrojovým dokumentem pro tuto charakteristiku je Strategie rozvoje MAS KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD (2008) na období 2008 – 2013.

Geografická charakteristika oblasti:

Reliéf mikroregionu - postupně z rovinatého terénu (Sokolovská pánev) do podhůří Krušných hor až k nejvyšší Klínovecké hornatině s vrcholem Klínovce (1244 m n. m.). Region má i dvě odlišné podoby pánevní, kde z hospodářské činnosti převažuje těžba hnědého uhlí a strojírenský průmysl a horskou, kde byla v oblasti Jáchymova důlní činnost (stříbro, uran) a především lesnictví. Pro zemědělství ve vrcholových partiích nejsou klimatické podmínky. Nejvíce lidí je zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu (strojírenství v Ostrově) a výrobě elektřiny, značná část obyvatel horské oblasti je zaměstnána ve službách spojených především se zimní i letní turistikou. Hlavně v horských oblastech převažují sídla do 500 obyvatel (11), největším centrem regionu je Ostrov (17000 obyv.), městem nad 3000 obyvatel je Nová Role. Pro celou oblast s akcentem na horskou oblast je výrazné stárnutí obyvatelstva a nízká vzdělanost obyvatel. Za prací vyjíždí 83,3 % obyvatel, nejvíce je to z horských vesnic. Nejsilnější spádovost mají krajské Karlovy Vary, přímo v regionu je to Ostrov a okolí Klínovce s Božím Darem (pohostinství, turistika). Nejrychlejší komunikace jsou vybudovány v pánevní oblasti – železnice i silnice Chomutov – Ostrov – Karlovy Vary, byl dobudován obchvat Ostrova. Významnou silnicí je silnice Karlovy Vary – Ostrov – Boží Dar – hranice se SRN, její kvalita je však v horské části špatná. Cestovní ruch je důležitým ekonomickým finančním faktorem. Nejvýznamnější oblastí je oblast Klínovce, Božího Daru,

Jáchymova a Perninku, kde je poměrně zachované životní prostředí a podmínky pro zimní a letní rekreaci. Další možnosti nabízejí i historická města s přírodním zázemím jako je Ostrov, Jáchymov a Locket. Tato druhá skupina má poměrně značné rezervy. V zemědělských horských lokalitách začíná rozvoj agroturistiky, budování ekologických farem s prodejem bioproduktů

Životní prostředí a péče o krajinu

Faktorem, který nejvíce ovlivňuje ráz krajiny, je povrchová těžba hnědého uhlí. Nejzrůslehlejší souvisle devastované území je v oblasti Sokolovské pánve (Chodov, Sokolov). Plochy narušené těžbou se následně rekultivují. V současnosti klesá podíl zemědělských rekultivací a zvyšuje se podíl lesních a vodních rekultivací, často jsou rekultivované plochy využity pro stavbu budov především pro účely rekreace a sportu. Kromě hnědého uhlí narušuje ráz krajiny a její estetickou hodnotu těžba kaolínu (Chodov), rašeliny (horské lokality), stříbra, cínu, ale i uranu (Jáchymovsko). Těžba stříbra a uranu je v dnešní době zastavena, ale původní prostor dolů je špatně zmapován, objevují se staré zátěže v podobě důlního odpadu (dřevo, železo, beton), na některých haldách se vyskytují radioaktivní horniny. V druhé polovině 20. století i zde dochází vlivem oxidu síry k plošnému úhynu lesa. Problém je největší v hřebenových partiích, kde se citlivý ekosystém obnovuje velice pomalu. Problémem oblasti je i ukládání odpadů a množství divokých skládek. V 70. a 80. letech dochází i zde k zavádění prvků zemědělské výroby, k scelování horských ploch, chemizaci a dekontaminování půd, vodní a větrné erozi. V současné době je řada ploch ponechána ladem, což brání erozi, a půda se postupně čistí. Negativním jevem je zaplevelení těchto ploch bylinným, ale i dřevinným náletem, což znehodnocuje úrodnost a estetickou hodnotu dané krajiny. Horské části regionu mají potenciál pro alternativní výrobu elektrické energie. Na Božím Daru fungují větrné elektrárny, diskuze se rozvíjí (mnoho odpůrců) i v jiných lokalitách regionu. Prudké vodní toky mají potenciál pro stavbu vodních elektráren, ale pouze malého výkonu a místního významu. V horských oblastech, především ve vrcholových partiích, jsou budovány naučné stezky pro školní mládež, ale i turistickou veřejnost. Kromě pěších stezek jsou budovány cyklostezky, stezky pro běžecké lyžování a hipostezky.

Metodika

Metody práce vedoucí k cíli zhodnocení a srovnání zásahů projektů do krajiny byly využity tři. Hlavní metodou byl sběr informací z vydaných materiálů k projektům. V projektech financovaných z EU a Českého státního rozpočtu je povinná publicita. O obsahu, realizaci a financování je příjemce povinen veřejně informovat. Informace jsou převážně v elektronické podobě na internetu, využity byly stránky místních akčních skupin, nebo jiných příjemců v jejich území, v některých případech přímo stránky projektu, jako nejrelevantnější byly použity stránky poskytovatelů dotace, především oficiální seznamy schválených projektů Státním zemědělským intervenčním fondem a informační systém Centra pro regionální rozvoj České republiky.

Tato hlavní metoda byla doplněna metodou telefonického dotazování, volal jsem předsedům dotyčných místních akčních skupin. Cílem této metody bylo především ověření skutečností z druhého zdroje. Respondentů jsem se ptal na názor dopadů jejich projektů na krajinu a co plánují do budoucna.

Třetí metodou, způsobem ověření a získáním vhledu byl terénní výzkum. Navštívil jsem vybraná místa, která jsem považoval z hlediska dopadů do krajiny za nejvíce relevantní. Byla to jak území, kde již byl projekt realizován, tak i území, kde je zásah do krajiny připravován. Mezi navštívené lokality patřilo: centrum Měděnce, kaplička v Toužimi, koryto Bystřice v Hroznětíně, Ježíškova cesta na Božím Daru a Ski-areál Klínovec.

Při výběru projektů a stanovení míry krajinného aspektu jsem se inspiroval přístupem Pavla Červeného a Jiřího Moravce z IREAS, Institutu pro strukturální politiku, o. p. s., když bylo přijato jejich rozdělení na širší krajinu a krajinné prvky a na zastavěnou a nezastavěnou krajinu.

Pro posouzení krajinného aspektu projektů jsem přijal tato kritéria (stupně):

- 1. Projekt je přímo směřován nebo jeho velký podíl směřuje k přeměně kulturní nezastavěné krajiny.**
- 2. Projekt je přímo směřován nebo jeho velký podíl směřuje k přeměně kulturní zastavěné krajiny.**
- 3. Projekt vytváří nebo obnovuje výrazný krajinný prvek (v nezastavěné krajině), ať již přírodní nebo umělý.**
- 4. Projekt zasahuje do krajiny stavbami a prvky, které umožňují vnímání krajiny širokou veřejností.**

Kvantifikace intenzity zásahu do krajiny je v tomto případě nemožná, protože např. délka cest, plocha přeměněného území nedokáže zhodnotit intenzitu této přeměny, a to nejenom z hlediska vizuálního vlivu, ale hlavně zásahu do jednotlivých složek krajiny.

Výsledky

Stav čerpání osy II Programu rozvoje venkova

Finanční kapacita osy II – Zlepšování životního prostředí a krajiny je více než 50 % všech alokovaných prostředků Programu podpory venkova. V rámci ČR je v ni vyčleněno necelých 2 miliardy Eur, tedy asi 45 miliard korun. Je tedy nejdůležitější osou, která má tři priority: 1) biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přidanou hodnotou a tradičních zemědělských krajín (80 %), 2) ochrana vody a půdy (15 %), 3) zmírňování klimatických změn (5 %).

Finanční prostředky alokované na osu II se dají podle typu čerpání rozdělit na plošné a projektové. Plošné prostředky jsou po schválení nárokové a jsou dotačně přidělovány žadatelům zemědělcům a lesníkům na platby

- za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech,
- platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES,
- platby v rámci NATURA 2000 v lesích,
- lesnicko-environmentální platby.

Projektové čerpání je organizované formou soutěže, není na ně nárok a je věnováno

- agro-environmentálním opatřením,
- zalesňování zemědělské půdy,
- obnově lesního potenciálu po kalamitách a podpoře společenských funkcí lesů,
- obnově lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření,
- neproduktivním investicím v lesích.

Velký rozdíl je ve finanční kapacitě. Plošná opatření disponují s 99 % alokované částky, projekty tvoří pouze procento finančních prostředků. Na plošná opatření bylo České republice proplaceno 1 188 mil. EUR, celkem 32 306 žadatelům a 12,4 mil. EUR bylo proplaceno 218 žadatelům na projektová opatření.

Do konce roku 2011 bylo vyčerpáno 62 % prostředků pro programové období (MZE, 2012).

Zhodnocení aktivit sledovaných MAS

Místní akční skupiny přistupují k realizaci svých strategií různým způsobem a s různou intenzitou projektového nasazení. Vůbec neaktivnější je MAS Vladař, která v tomto programovém období začala čerpat prostředky již od začátku roku 2009, tedy projekty připravovala a podávala od počátku období. Do současné doby stihla podat a nechat schválit 90 projektů v celkové hodnotě 50 mil. korun, což je více než polovina alokované částky pro tuto MAS. Aktivní je i MAS Západní Krušnohoří, která podala a má schváleno 39 projektů v celkové částce 33 milionů korun. Místní akční skupina Krušné hory - západ zvolila jinou strategii, nerozměňuje finanční prostředky do jednotlivých malých projektů, ale snaží se prostředky sdružovat. V programu obnovy venkova je tato MAS ve stádiu, kdy v březnu roku 2012 vypsal výběrové řízení na projektové zpracování a vypracování projektové dokumentace 28 lokalit a vypracování dvou architektonických studií. Veřejná zakázka je vypsána na částku 4 300 000 a má být financována z ROP Severozápad, přičemž jednotlivé projekty těchto strategií budou podle uvážení jednotlivých obcí podpořeny i z Programu rozvoje venkova. Podnikatelé z oblasti této MAS však úspěšně žádají o finanční prostředky z ROP Severozápad, především na projekt „Nový Klínovec“ (vybudování obrovského areálu pro lyžování a cykloturistiku, včetně propojení s německým Fichtelberkem) v celkové dotační hodnotě 500 milionů korun. Čtvrtá místní skupina Naděje pro Mostecko je zatím velice pasivní. Její činnost byla obnovena v roce 2011 a soustředila se především na administrativní zajištění činnosti (stanovy, orgány) a na vypracování strategických dokumentů.

Čerpání prostředků Programu rozvoje venkova – OSA IV LEADER

Jak jsem již napsal, z tohoto programu čerpají zatím pouze dvě z těchto čtyř sdružení.

Situace čerpání v čase je následující:

Tabulka 1 - čerpání finančních prostředků podle jednotlivých MAS

Období 2007 - 2013	Výzva 5	Výzva 6	Výzva 7	Výzva 8	Výzva 9	Výzva 10
	9. 2. 2009	17. 6. 2009	2. 11. 2009	5. 3. 2010	29. 6. 2010	29. 10. 2010
MAS Vladař	7 386 036	8128355	4042440	2023315	9951320	5477931
MAS Naděje pro Mostecko	0	0	0	0	0	0
MAS Krušné hory - západ	0	0	0	0	0	0
MAS Západní Krušnohoří	0	0	0	8446277	9038331	2558589

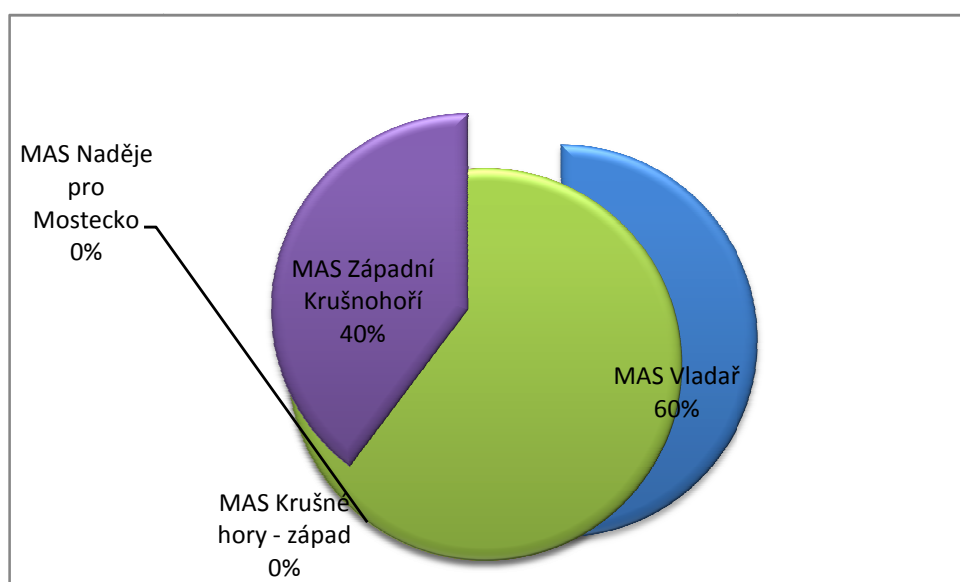
Zdroj: www.szif.cz

Tabulka 2 - čerpání finančních prostředků podle jednotlivých MAS

Období 2007 - 20013	Výzva 11	Výzva 12	Výzva 13	Výzva 14	Suma (Kč)
	17. 2. 2011	13. 6. 2011	19. 10. 2011	2. 3. 2012	
MAS Vladař	207000	2358900	0	10464145	50 039 442
MAS Naděje pro Mostecko	0	0	0	0	0
MAS Krušné hory - západ	0	0	0	0	0
MAS Západní Krušnohoří	1718254	9117360	2144200	0	33 023 011

zdroj: www.szif.cz

Obrázek 7 - poměr čerpaných prostředků jednotlivých MAS

Zdroj: www.szif.cz

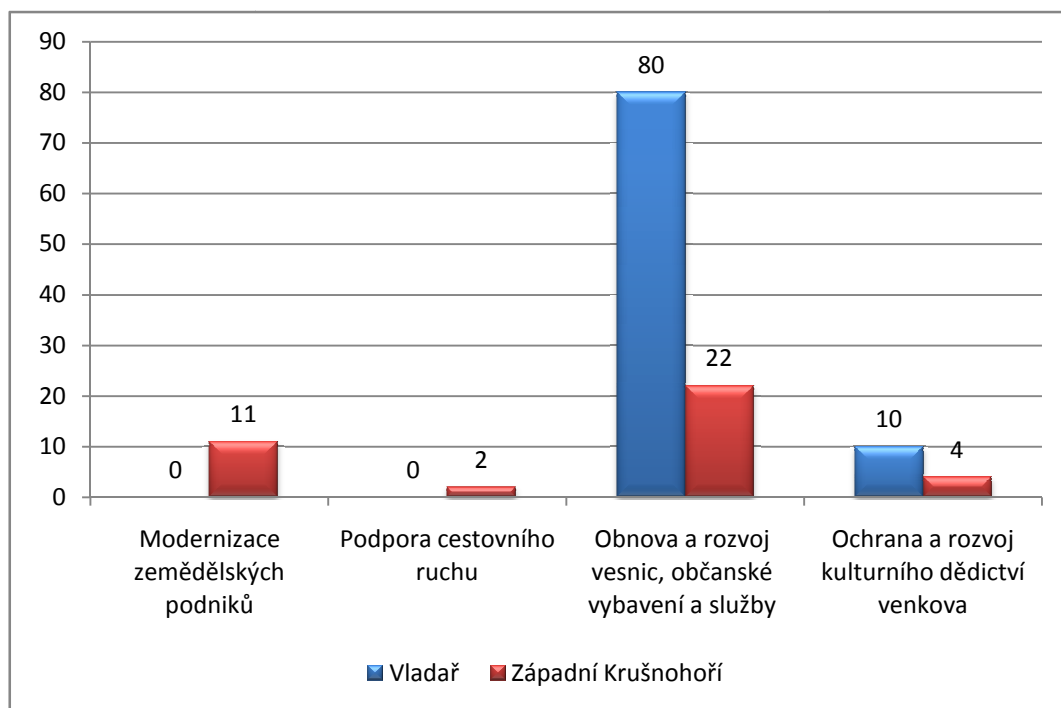
Jak jsem již uvedl, strategie jednotlivých MAS nekladou důraz na péči o krajinu a environmentální témata, snad kromě MAS Naděje pro Mostecko. Ještě horší (z hlediska krajinotvorby) je situace v konkrétních projektech. Ani jednou žádnou skupinou nedošlo ke zvolení programu osy 2 – Zlepšování životního prostředí a krajiny. Konkrétní projekty směřují do oblasti obnovy vesnických objektů nebo jejich vybavenosti. Vesnice potřebují obnovu a jejich obyvatelé více ocení např. vybudování jeslí, školky, restauračního, společenského či sportovního zařízení, než zásahy do okolní krajiny.

Tabulka 3 - rozložení projektů podle priorit

Priorita	Vladař	Západní Krušnohoří
Modernizace zemědělských podniků	0	11
Podpora cestovního ruchu	0	2
Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	80	22
Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	10	4

www.szif.cz

Obrázek 8 - rozložení projektů podle priorit

Zdroj: www.szif.cz

Jak jsem již konstatoval, žádný z projektů není přímo směřován ke změnám v krajině. Přesto jsem se v projektech dvou MAS – Vladař a Západní Krušnohoří – pokusil najít projekty, které svým cílem směřují jinam, ale svým vedlejším dopadem mají dopad na krajinu.

Většinou je to krajina zastavěná. Tyto projekty nejsou příliš krajinnotvorné, ale pro nedostatek přímých projektů k ovlivnění krajiny jsou zde uvedeny. Je možno je rozdělit do dvou typů. První typ projektů se snaží zlepšit vesnické prostředí, většinou okolí center vesnic, úpravou terénu, zatravněním a výsadbou dřevin a zeleně. Jsou to tyto projekty:

Tabulka 4 - vybrané projekty s krajinným aspektem

REGISTRAČNÍ ČÍSLO	ŽADATEL	NÁZEV	ČÁSTKA	KRITÉRIUM VÝBĚRU
08/005/41200/ 098/000629	OBEC STAŇKOVICE	Oprava zeleně a nákup techniky pro údržbu obcí a zeleně OÚ Staňkovice	861 308,-	2
09/006/41200/ 098/000260	OBEC VILÉMOV	Rekonstrukce zeleně na hřbitově ve Vilémově	527 104,-	2
09/007/41200/ 098/000670	OBEC NOVÉ SEDLO	Úprava zeleně a nákup techniky pro údržbu obcí a zeleně	273 826,-	2
09/008/41200/ 098/001505	OBEC LIBĚDICE	Úprava zeleně na návsi v Libědicích - Čejkovicích	231 696,-	2
09/008/41200/ 130/001512	OBEC BÍLENCE	Odvedení dešťových vod, obnova komunikací, ozelenění a zvelebení veřejných ploch v obci Bílence	1 472 539,-	2
09/008/41200/ 130/001517	OBEC MĚDĚNEC	Zelenější zóna pro volný čas na Měděnci (Příloha 1)	1 800 000,-	2
09/008/41200/ 130/001530	OBEC NOVÁ VES V HORÁCH	Rekonstrukce památníku a parková úprava okolí	339 300,-	2
10/009/41200/ 098/000444	OBEC DEŠTNICE	Obnova veřejných prostranství obce Deštnice	441 000,-	2
10/009/41200/ 098/000446	OBEC BŘEZNO	Pořízení venkovního mobiliáře v obci Březno a	277 200,-	2

		přílehlých osadách v katastru obce		
10/010/41200/ 098/001568	OBEC RADONICE	Zeleň a chodníky na náměstí Radonice	477 000,-	2
10/010/41200/ 130/001412	OBEC KŘIMOV	Obnova památek v Křimově II	477 000,-	2
11/012/41200/ 098/000513	OBEC PĚTIPSY	Sadové úpravy návsi v Pětipsech	297 000,-	2
11/012/41200/ 130/000139	KATEŘINA STRATINSKÁ	Rozšíření stávajícího pastevního areálu pro ovce na Špičáku	116 860,-	1
11/014/41200/ 098/001871	OBEC VERUŠIČKY	Zeleň na návších	396 000,-	2
11/014/41200/ 098/001899	VOJNÍNSKÝ MLÝN	Úprava zázemí Vojnínského mlýna	336 600	2

Zdroj: www.szif.cz

Druhým způsobem zásahu do krajiny je budování, či převážně obnova krajinných prvků – památníků, kaplí či jiných lidských staveb umístěných převážně v nezastavěné přírodní krajině.

Tabulka 5 - vybrané projekty s krajinným aspektem

REGISTRAČNÍ ČÍSLO	ŽADATEL	NÁZEV	ČÁSTKA	KRITÉRIUM VÝBĚRU
09/008/41200/ 098/001524	Město Toužim	Oprava cesty ke kapličce (příloha 2)	315 000,-	3
10/010/41200/ 130/001449	Město Výsluní	Restaurování tří kamenných soch umístěných na náměstí ve Výsluní	467 550,-	2
10/010/41200/	Město Hora Svaté	Poutní místa v Hoře Svaté	432 000	3

130/001459	Kateřiny	Kateřiny		
10/011/41200/ 098/002330	Jezdecký klub Medový ranč	Obnova vodního mlýnského kola	207 000	3
11/012/41200/ 098/000533	Žlutice 2000	Křížky a sochy v okolí Vladaře	203 400	3

Zdroj: www.szif.cz

	MAS Vladař		MAS Západní Krušnohoří
--	------------	--	------------------------

Čerpání finančních prostředků z Regionálního operačního programu Severozápad

Z prioritních os ROP:

PO 1 Regenerace a rozvoj měst

PO 2 Integrovaná podpora místního rozvoje

PO 3 Dostupnost a dopravní obslužnost

PO 4 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

PO 5 Technická asistence

K této práci je relevantní Osa 4, tedy Udržitelný rozvoj cestovního ruchu a to především Oblast podpory 4.1 Budování a rozvoj atraktivit a infrastruktury cestovního ruchu. ROP Severozápad hospodaří s celkovou alokovanou částkou 15 miliard Kč. Projekty mají několikanásobně vyšší hodnotu než projekty rozvoje venkova, projektové zpracování je náročnější než u předchozích projektů. Z celkem 250 již schválených projektů jsem se snažil vybrat ty, které mají dopad na krajinu a jsou organizovány v územích akčních skupin Naděje pro Mostecko, Vladař, Západní Krušnohoří a Krušné hory – západ.

Většina vybraných (zasahujících do krajiny) projektů ROP Severozápad se vztahuje ke krajině zastavěné, většinou jde o projekty revitalizace centra obce, všechny vybrané projekty mají aspekt terénních úprav a výsadby zeleně.

Registrační číslo	žadatel	Rok schválení	Částka (Kč)	Kritérium výběru
-------------------	---------	---------------	-------------	------------------

Anotace projektu
Komentář

CZ.1.09/1.2.00/29.00643	Město Jirkov	2010	62 115 085	2
Rekonstrukce komunikací a veřejných prostranství v historickém centru města Jirkova				
<p>a) Vybudování nových povrchů komunikací v řešené lokalitě a současné zpřehlednění dopravní situace b) Rekonstrukce dvou mostů a vybudování dřevěné lávky pro pěší (na místo původní lávky). c) Instalace nového esteticky a funkčně vhodnějšího pouličního osvětlení. Instalace vhodného městského mobiliáře. d) Instalace nového zábradlí a obdobných doplňkových objektů. e) Výsadba nové zeleně a koncepční úprava zeleně stávající (celková plocha zeleně se zvýší o 250 m²). f) Rekonstrukce historické kašny (RIS, 2012a).</p>				
<p>Přidanou hodnotou pro zastavěnou lokalitu bude především zvýšení estetické funkce zastavěné krajiny a zvýšení zelených ploch ve městě formou parkových úprav.</p>				

CZ.1.09/2.2.00/18.00425	Město Toužim	2009	7 640 990	2
Rekonstrukce veřejných prostranství města Toužim				
<p>Projekt zpracovával kompletní rekonstrukci parku, která se týkala kácení nevhodných dřevin, úpravy sítě cest a odpočívadel, úpravy trávníků a výsadeb nových stromů a keřů v celkovém počtu cca 1200 ks. Řešení vycházelo ze současného stavu, kdy chybělo keřové patro. Zdravé a vhodné stromy byly ve výsadbě použity, keřové skupiny byly provedeny metodou zahuštěných výsadeb, čímž se zjednodušila budoucí údržba (RIS, 2012b).</p>				
<p>Přidaná hodnota opět v zastavěné části spočívá ve vybudování parku a zvýšení zelených ploch. Z projektové dokumentace vyplývá, že osázení bude probíhat sofistikovaně, bude navazovat na současné zelené plochy s citlivým přístupem parkové plochy.</p>				

CZ.1.09/2.2.00/29.00682	OBEC Údlice	2010	21 002 647	2
-------------------------	-------------	------	------------	---

Revitalizace centra obce Údlice

Cílem projektu je zatraktivnění centra obce Údlice. Obsahem projektu je rekonstrukce kanalizace, souvisejících komunikací (součástí je tvorba parkovacích míst chodníků), veřejného osvětlení sadových a parkových úprav včetně herních prvků pro děti a rekonstrukce multifunkčního hřiště otevřeného pro širokou veřejnost. V rámci "revitalizace" budou z důvodu rozšíření chodníků a autobusové zastávky pokáceny stromy podél silnice. Za tyto pokácené stromy budou vysázeny v jarním období r. 2012 nové (RIS, 2012c).

Opět jde o standardní moderní úpravu centra obce s krajinnými prvky parkových úprav a výsadby nových dřevin.

CZ.1.09/2.2.00/29.00701	MĚSTO VEJPRTY	201	24 483 662	2
-------------------------	------------------	-----	------------	---

Revitalizace Kostelního náměstí ve Vejprtech

Řeší rekonstrukci všech veřejných zpevněných ploch v území s cílem zajistit doplnění chybějící míst pro stání vozidel v této oblasti, vybudování nových chodníků a prostoru před kulturním střediskem tak, aby byly dodrženy zásady bezbariérového a bezpečného pohybu chodců, řešení odvodnění celé lokality a oprava vstupního schodiště do kulturního střediska. Součástí projektu je kompletní rekonstrukce parku s opravou a sanací opěrných zdí, s celkovým řešením zeleně (sadových úprav) v podobě vykácení poškozených stromů a výsadbou nových, s úpravou zelených ploch a s doplněním vodních prvků a mobiliářem (RIS, 2012d).

Opět město Vejprty je motivováno úpravou centra tak, aby se stalo vhodnou oblastí pro dopravu, využívání služeb obyvatel městečka. Město nezapomíná na doplnění funkčnosti i estetickou hodnotou a zvýšení zelených ploch integrovaných do nově vzniklého prostoru.

CZ.1.09/2.1.00/30.00712	Sdružení Krušné hory - západ	2010	4 300 000	1, 2, 4, 2.
-------------------------	------------------------------------	------	-----------	-------------

Budování kapacity pro místní rozvoj regionu Krušné hory - západ

Tento projekt je řešen formou veřejné zakázky na vypracování projektové dokumentace pro stavební řízení, včetně inženýrské činnosti, projednání s orgány a organizacemi, včetně výkazu výměr, rozpočtu, až do předání pravomocného stavebního povolení. Jedná se o zpracování projektové dokumentace 28 lokalit a dvou architektonických studií (RIS, 2012e).

Jediný projekt ROP, který ze sledované oblasti podala přímo místní akční skupina. Podává jej Sdružení Krušné hory – západ s názvem Budování kapacity pro místní rozvoj regionu Krušné hory – západ. Je ve stádiu zadání veřejné zakázky na projektovou dokumentaci. Ze jmenovaných cílů úprav se dají jako aktivity, které mají dopad do krajiny vyčlenit:

Hroznětín – „Dostavba protipovodňového valu“ (Příloha 3,4)

Jáchymov – „Sadové a stavební úpravy Nového hřbitova v Jáchymově“

Jenišov – „Cyklostezka podél Chodovského potoka v k. ú. Jenišov“

Šemnice – „Humanizace okolí bytovek Sedlečko“

Zatímco druhý a čtvrtý sub-projekt (Jáchymov a Šemnice) je podobný předchozím, jedná se úpravu zastavěné části, tedy kritérium 2, projekt Jenišov spočívá ve vybudování stezky včetně odpočinkových a naučných míst (kritérium 4). Tím vzniknou nové krajinné prvky a zcela jistě se zvýší turistická návštěvnost této krajiny. Zřejmě největším zásahem do krajiny bude dobudování protipovodňového valu v Hroznětíně (kritérium 1). Bohužel podobu krajinného prvku, velikost, druh materiálu, zásah do prostředí, intenzita regulace toku se dozvíme až ze schválené projektové dokumentace.

CZ.1.09/4.3.00/06.00114	Info Expres s. r. o.	2008	4 750 200	4
-------------------------	-------------------------	------	-----------	---

Poznej Ježíškův svět na Božím Daru (Příloha 5, 6)

Předmětem projektu byla dvouletá marketingová podpora produktu cestovního ruchu na Božím Daru - Ježíškovy cesty. Pro dosažení cíle projektu, jímž bylo zvýšení informovanosti o tomto novém produktu cestovního ruchu na Božím Daru a zvýšení tak jeho návštěvnosti zejména rodinami s dětmi a organizovanými dětskými kolektivy, byly zvoleny pestré marketingové nástroje koncipované pro specificky pro tyto cílové skupiny. Kampaň zahrnovala rozhlasovou, internetovou a billboardovou kampaň, zatraktivnění webových stránek www.jeziskovacesta.cz, výrobu propagačních materiálů a předmětů a především sérii

promo akcí. V průběhu realizace také probíhaly tematické soutěže o ceny, jež byly součástí koncepční distribuce z projektu vzniklých propagačních materiálů (RIS, 2012f).

Tento projekt je již mediální podporou dříve vzniklé Ježíškovy cesty na Božím Daru, který je „Ježíškovým domovem“. Vybudovaná Ježíškova cesta je naučná stezka pro děti, která je složena z informačních tabulí v terénu - „domečků“, které by měly zapadat do okolní lesní krajiny. Bohužel při návštěvě této cesty jsem zjistil, že domky jsou z dřevotřískových desek a ani plastové sošky Ježíška nepůsobí přirozeným dojmem. Na druhou stranu šterková cesta a liniově vysázené jeřáby vytvářejí velmi účelný a estetický prvek v krajině. Úkoly, které děti plní, mají přírodní a ekologický náboj, tedy hlavní přínos Ježíškovy cesty je environmentálně výchovný a osvětový (OBECNÍ ÚŘAD BOŽÍ DAR, 2012).

CZ.1.09/3.2.00/35.00801	Karlovarský kraj	2011	38 122 500	4
Cyklostezka Ohře II				
<p>Obsahem projektu je výstavba jedné z významných částí cyklostezky, která napojením na právě realizované úseky, doplní jednu z podstatných částí plánované Cyklostezky Ohře. Plánovaná celková délka je 104 km. Cyklostezka bude procházet v těsné blízkosti řeky Ohře napříč celým Karlovarským krajem od hranice se SRN na západě až po hranici s Ústeckým krajem na východě. Vybudováním další části cyklostezky v rámci projektu "Cyklostezka Ohře II" a jejím napojením na úseky právě realizované vznikne cyklostezka, která bude plně odpovídat nárokům moderní doby. Dojde tak k výrazné podpoře dopravní obslužnosti s cílem dosáhnout významného zvýšení mobility obyvatel, zlepšení komunikace uvnitř regionu i za jeho hranice, s vysokou úrovní z hlediska kapacity, technické kvality, pohodlí a bezpečnosti (RIS,2012g).</p>				
<p>Zásah tohoto projektu do krajiny spočívá ve vybudování či obnově povrchu vlastních cest cyklostezky (většinou šterkový) a ve vybudování obslužných prvků (naučné tabule, směrovky, odpočívadla). Zcela jistě se zvýší turistická návštěvnost, což bude znamenat zásah do okolního přírodního prostředí (většinou negativní). Na druhou stranu návštěva zachovalého přírodního prostředí může u návštěvníků zvýšit jejich ekologické povědomí a budovat u nich vnímání potřeby péče o krajinu.</p>				

CZ.1.09/4.1.00/36.00915	SKIAREÁL KLÍNOVEC s. r. o.	2011	118 289 722	1
CZ.1.09/4.1.00/36.00931	SKIAREÁL KLÍNOVEC s. r. o.	2011	173 226 406	
Modernizace a rozšíření Ski-areálu Klínovec - etapa jih				
Modernizace a rozšíření Ski-areálu Klínovec - etapa sever				
<p>ETAPA 1 (2011): Centrální lanovka Klínovec (Příloha 7, 8, 9)</p> <p>Již v roce 2011 došlo k výstavbě nové lanové dráhy ze současného mini areálu až na vrchol Klínovce. Moderní čtyřsedačková lanovka s oranžovou bublinou přepraví zhruba 2400 osob za hodinu a její nástupiště slouží jako centrum areálu, ke kterému jsou prodlouženy sjezdovky Pařezovka a U Zabitého. Tyto sjezdovky tak dosáhly zhruba dvojnásobné délky. Oba areály jsou vybaveny kompatibilním odbavovacím systémem a společnými jízdenkami. Další částí této etapy bude rozvoj letních aktivit.</p> <p>ETAPA 2 (2013): Lanovky Přemostěná a Loučná</p> <p>V rámci této etapy bude nahrazen kotvový vlek u sjezdovky Přemostěná za moderní čtyřsedačkovou lanovou dráhu s oranžovými bublinami. Dále budou zakoupeny 2 nové stroje na úpravu sjezdových tratí, technické zázemí firmy bude zmodernizováno a současný počet děl bude posílen o dalších 10 nových (RIS,2012h).</p> <p>ETAPA 3 (2013): Lanovka a sjezdovka Jáchymov</p> <p>Na jaře 2012 se zahajuje stavba čtyřsedačkové lanové dráhy Jáchymovská. Zároveň bude vytvořeno nové parkoviště pro zhruba 600 vozů v blízkosti spodní stanice lanovky (cca 2,5 km od centra Jáchymova). Předpokládá se, že parkoviště bude pro návštěvníky areálu zdarma. Moderní čtyřsedačková lanová dráha s oranžovými bublinami bude dlouhá 2,2 km a spojí jižní stranu se severní na samém vrcholu Klínovce. Nová kompletně zasněžovaná sjezdovka bude dlouhá téměř 3 km s převýšením 500 m a šířka bude v rozmezí 30 až 60 m, takže vznikne zhruba 15 ha plochy pro lyžování. Přibude také nádrž na vodu o velikosti 12 000 m³ a 1 stroj na úpravu sjezdovek. Nová lanovka bude pro návštěvníky připravena na sezónu 2013/14.</p> <p>ETAPA 4 (2015/2020): Lanovka a sjezdovka Fuchsloch</p> <p>Fyzické propojení s německou stranou bude zajištěno vybudováním sjezdovek a lanovek na svazích Klínovce a Fichtelbergu přes Fuchsloch. Toto je v plánu mezi lety 2016 a 2020. Na</p>				

severozápadní straně Klínovce by měla vzniknout dvoukilometrová sjezdovka s čtyřsedačkovou lanovou dráhou, která bude mít nástupiště spojené s lanovkou z německé strany (RIS, 2012i), (Skiareál Klínovec s. r. o, 2012).

Takto velký projekt musí mít vliv na krajinu. Pro tento projekt byla dle zákona č.100/2001Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí zpracována studie. Tu zpracoval v červenci 2009 Mgr. Luboš Motl a Václava Rothová. Ve studii je konstatováno, že investiční akce

nemá žádný vliv s ohledem na veřejné zdraví,

má mírné zlepšení s ohledem na lidské výtvořry – v případě realizace dojde ke zkvalitnění poskytovaných služeb, k úsporám energie, k zvýšení bezpečnosti návštěvníků,

situace se mírně negativně změní ve sféře vlivů na přírodní faktory (dojde k záboru lesa),

určité ovlivnění lze očekávat i v určitém negativním ovlivnění ve vztahu k fauně a floře,

mírně se zlepšující situace na úsecích hospodářského rozvoje (vlivy sociálně ekonomické).

Výstavbou budou ovlivněny především lesní biotopy. Dojde ke kácení dřevin a trvalému záboru lesní půdy. Dle terénních průzkumů bude muset být odstraněna smrková monokultura na ploše cca 3 - 3,5 ha. Pro osazování sloupů a betonáž, v nepřístupných místech i k přibližování dřeva, bude využit také vrtulník. Při použití vrtulníku nedochází vůbec k narušení půdního svršku, ale pohybem těžké lesní techniky dochází k odhalení a poničení kořenového systému okolních stromů. ***Vlivy na lesní ekosystémy lze označit za významný.***

Investiční záměr bude mít především vliv na lesní druhy. Dojde ke snížení jejich početnosti vlivem likvidace jejich přirozeného prostředí. ***Vlivy na faunu a floru lze považovat za významné.*** Území, kde projekt bude realizován, není součástí přírodního parku, území soustavy NATURA 2000, nenacházejí se zde prvky ÚSES (nejblíže Božídarské rašeliniště), území se nedotýká zástavby.

Vykácení průseku může zapříčinit erozi odkrytého svahu. Odkryté plochy budou rekultivovány a osázeny co možná nejrychleji, aby nedocházelo k erozivním projevům, prašnosti a splachům půdy. ***Vliv na půdu lze hodnotit tedy jako přijatelný.***

Nemělo by docházet k žádnému znečištění podzemních či povrchových vod. To hrozí pouze v případě havárie stavebních strojů. ***Vliv na vodu lze označit za únosný.***

Diskuze

Zhodnocení strategií vybraných MAS z hlediska dopadu záměrů do krajiny.

MAS Vladař:

Péči o krajinu nemá MAS Vladař přímo jako svou strategickou prioritu. Jeho prioritou je zlepšení života obyvatel v obcích, proto se zaměřuje především na budování objektů služeb pro vesnické obyvatele anebo dovybavení, či zlepšení vybavení stávajících provozů sociálních, vzdělávacích či volnočasových služeb. V tomto ohledu se v daných strategiích vyskytuje jediný aspekt zásahu do krajiny, a to do krajiny zastavěné. Jde především o estetickou stránku vzhledu obcí, především jejich středů, návsi či náměstí. Asi nejvýrazněji je to vidět v opatření strategie, které si klade za cíl obnovu venkovského vzhledu obcí a souběžně i krajiny (MAS Vladař, 2012).

Další dva možné zásahy strategických plánů v MAS Vladař můžeme vidět v druhém opatření – ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova a obcí, ve kterém chce management Vladaře především vytvářet programy ochrany kulturních památek, nevyjímaje památky přírodní, budovat především hippostezky a pěší stezky, včetně budování zastávek, odpočívadel a informačních tabulí (MAS VLADAŘ, 2011).

Pokud Mas Vladař mluví o udržitelném zemědělství, není tím s největší pravděpodobností myšlena udržitelnost ve smyslu stability krajiny, ale udržitelnost ekonomická, tedy to zemědělství bude přinášet dostatečné finanční prostředky pro obyvatele vesnic.

MAS Vladař ve svém strategickém plánu environmentální téma neakcentuje, dá se konstatovat, že péče o krajinu je pouze vedlejším produktem jiných priorit. Jistě je to dáno tím, že území Vladaře není zasaženo ekonomickou činností jako okolní, především pánevní regiony a centrální část oblasti – Žluticko patří mezi nejméně zasažené regiony se zachovalou, hlavně lesní krajinou. Environmentálním problémem pro tuto MAS může být oblast bývalého vojenského újezdu Doupov, která je postupně předávána armádou ČR do rukou obcí. I když by ekologické zátěže měly být odstraněny armádou, ráz a podoba krajiny se jistě bude pod novými obecními vlastníky zcela jistě měnit.

V Místní akční skupině Vladař odpovídal její ředitel Martin Polák.

U pana ředitele jsem si ověřil výraznou aktivitu této skupiny již od začátku programovacího období. Projekty, které jsem zvolil jako zasahující do krajiny, pan ředitel potvrdil. On z již realizovaných projektů akcentuje projekt „Křížky a sochy v okolí Vladaře“, v němž dochází k opravě (některé jsou v rozvalinách) 9 památných míst a u většiny z nich i k úpravě jejich okolí.

Pan Polák hovořil i o projektech, které připravují. Mají připraveny projekty na rozvoj cestovního ruchu na Žluticku a v okolí Chýše. Připravují také projekty osvětové a propagační. Z programu Plzeň – město kultury 2015 chtějí financovat zmapování a popis všech barokních památek v oblasti Vladaře (výstupem by měla být publikace) a vybudování památníku pobytu France Kafky ve vesnici Siřem.

MAS Naděje pro Mostecko:

V mostecké místní akční skupině jsou podmínky a přístup ke strategii naprosto odlišné od MAS Vladař. Vedle menší horské části patří většina ploch MAS do pánevní oblasti s intenzivní ekonomickou činností, hlavními faktory zásahu do krajiny jsou těžební, energetický a chemický průmysl, v nejnižnější části území pak zemědělská činnost. Tuto svou situaci si tvůrci strategie MAS Naděje pro Mostecko uvědomují, což je vidět po stránce sociální a ekonomické na první a třetí ose jejich plánu - Lidé a kvalita jejich života a Ekonomické aktivity a podnikání. Nejzajímavější je osa 2 strategického plánu. Ta je samostatně věnována environmentální problematice, což se ve strategiích ostatní sledovaných MAS nikde neděje. Priorita se jmenuje Životní prostředí a obnova památek a především opatření 1 – obnova a zlepšování venkovského rázu krajiny se věnuje krajinnému tématu Obnova přírodně hodnotných území a lokalit, péče o venkovskou a horskou krajinu, návrat původní zvěře do krajiny, podpora aktivit pro revitalizaci a využití území dotčených povrchovou těžbou, obnova movitého i nemovitého kulturního a přírodního dědictví (MAS NADĚJE PRO MOSTECKO, 2011).

Opatření 2 – obnovitelné zdroje energie bude mít také zcela jistě dopad do krajiny a to především v podobě dominantních krajinných prvků – větrných elektráren či solárních panelů. Tato zařízení mají přes svůj nesporně čistý ekologický provoz a aspekt „zeleného“ přístupu k ekonomice dopad do estetické hodnoty krajiny spíše negativní a obyvatelé lokalit se většinou tomuto budování brání.

Kromě těchto zásadních priorit lze ve strategickém plánu MAS Naděje pro Mostecko najít plánované aktivity, které budou svým dopadem působit na krajinu MAS. Je to především rozvoj vinařství a ovocnářství, ale také vytyčování a budování turistických a cykloturistických tras, podpora agroturistiky a hippoturistiky.

V Místní akční skupině Naděje pro Mostecko odpovídal její předseda Bořek Valvoda

Potvrdil neaktivitu tohoto sdružení a vysvětlil ji převzetím vedení MAS současným managementem až v roce 2011. Předchozí vedení byli pasivní, vlastně žádná činnost neexistovala.

Současnou situaci označil pan ředitel jako sbírání zkušeností a navazování partnerství. V tomto projektovém období nepředpokládají čerpání z programu rozvoje venkova ani z ROP Severozápad. V současné době mění svůj strategický plán na integrovanou strategii území.

Připravují se na další programové období, tam již chtějí být aktivní. Společně s MAS Serviso a s německou stranou připravují do programu Cíl 3 projekt – Cisterciácká stezka českého vinařství.

MAS Sdružení Západní Krušnohoří:

Strategie místní akční skupiny Západní Krušnohoří si jako hlavní cíl klade hospodářský rozvoj regionu založený na tradičních horských oborech. Konstatuje však, že tento rozvoj musí být udržitelný a činnost musí být konána s maximální šetrností k životnímu prostředí. V prioritní ose 1 - Podpora a rozvoj malého a středního podnikání na místní úrovni, vč. zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství, kromě jiných opatření chce podporovat *služby v oblasti péče o krajinu a její údržby v kulturním stavu, využívat alternativní zdroje energie s výjimkou velkých větrných elektráren (MAS ZÁPADNÍ KRUŠNOHOŘÍ O. S., 2008)*. V prioritní ose 2 - Podpora a rozvoj celoročního cestovního ruchu lze najít opatření *podpora celkového zlepšení vzhledu venkovských oblastí*, v prioritní ose 3 - Obnova technické infrastruktury a ochrana životního prostředí lze zásahy do krajiny najít v budování infrastrukturních opatření (obchvaty, protihlukové bariéry). V prioritní ose 4 - Zvýšení kvality a atraktivity bydlení v horských a podhorských obcích najdeme způsoby naplňování osy: *zlepšením urbanistického prostředí horských a podhorských obcí (zlepšení vzhledu obcí), údržbou a zvyšováním podílu zeleně v intravilánu obcí (MAS ZÁPADNÍ KRUŠNOHOŘÍ O. S., 2008)*. V tomto strategickém plánu je obnova krajiny řešena poměrně obecně, z konkrétních zásahů je vidět odpor k budování větrných elektráren a snaha o zlepšení především estetického vzhledu obcí.

V místní akční skupině Sdružení Západní Krušnohoří jsem hovořil s ředitelkou MAS SZK Hanou Dufkovou

Potvrdila mi vyčerpané prostředky z programu rozvoje venkova, souhlasila s dominancí projektů na obnovu vesnic a jejich infrastruktury.

Zmínila to, že vlastně vedení MAS nemůže ovlivnit podávané projekty, oni je pouze schvalují, předkládají je obce, podnikatelé, různé sdružení. Přesto ví o projektech, které vesnice připravili, jsou v zásobníku projektů a směřují do úpravy krajiny.

Je to případ především obce Strupčice, kde chtějí obnovit zeleň ve Strupčicích a okolních vesnicích, vyčistit a obnovit funkčnost (krajinnou i hospodářskou) rybníku Okořín a rybníku v Sušanech. Dále pak zpracovali projekt na výsadbu zeleně na skládce u cihelny. Podporu paní ředitelky tyto projekty mají, zda budou schváleny záleží na výběrové komisi a na pravidlech výběru projektů.

MAS Krušné hory – západ

Strategický plán místní akční skupiny MAS Krušné hory – západ si uvědomuje důležitost místní horské krajiny pro své počínání. Oblast MAS zasahuje nejvyšší partie Krušných hor – Klínoveckou hornatinu, která nabízí výborné podmínky pro rekreaci a sporty – cykloturistiku, pěší turistiku, běžecké lyžování, ale především lyžování sjezdové. To s sebou nese samozřejmě mnoho obslužných provozů, kde nacházejí místní lidé zdroj příjmů. Vedení Mas si uvědomuje, že tato krajina s rekreačním potenciálem musí být zdravá, vyvážená a stabilní a s vysokou estetickou hodnotou. Strategický plán této akční skupiny to především uvádí v prvním specifickém cíli Zlepšení kvality životního prostředí, rozvoj venkova, vytvoření kvalitních podmínek pro obyvatele a život v obci, kdy tento cíl specifikuje jako: *nastavení rovnováhy lidských zásahů, společenských a hospodářských potřeb s kvalitou životního prostředí a zlepšení ekologické funkčnosti krajiny a zvláště chráněných částí přírody*. V opatřeních k tomuto specifickému cíli uvádí: *zachování typického krajinného rázu, vybudování protierozních a protipovodňových opatření obce, sanace starých nepoužívaných skládek a jejich rekultivace, revitalizace přírodního prostředí, obnova a údržba venkovské zástavby, úprava, rekonstrukce a údržba veřejných prostranství (včetně veřejné zeleně (MAS KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD)*. Některé tyto strategické cíle a opatření lze jen těžko kvantitativně a činnostně uchopit – např. zachování typického krajinného rázu, kde se musí počkat až na konkrétní projekty.

V Místní akční skupině Krušné hory - západ mi poskytla rozhovor ředitelka Jitka Tůmová

Paní ředitelka potvrdila, že se zatím do Programu rozvoje venkova nezapojují. Dotačních titulů je mnoho a se zpracováním žádostí je mnoho práce. Pro MAS Krušné hory západ je důležité dotačně zafinancovat protipovodňové studie pro všechny vesnice, které jsou vodou ohroženy.

MAS Krušné hory – západ uplatňuje přístup, že MAS zajistí odborné podklady a studie, realizace aktivit a jejich financování je pak už úlohou jednotlivých obcí či jiných seskupení. Stejně je to i v případě projektu schváleném v ROP Severozápad *Budování kapacity pro*

místní rozvoj SKH. MAS zajistí z projektu veškeré podklady a administraci až do stavebního povolení.

Zda vesnice budou realizovat a z jakých finančních prostředků je již na vesnicích samých. Jako projekt, který nejvíce zasahuje do krajiny označila paní ředitelka projekt na vybudování projektového valu v Hroznětíně. Jeho podobu dopředu paní ředitelka nezná. Do budoucna paní ředitelka nevidí, jaké projekty budou obce a ostatní žádat. Přesto jmenovala „svůj“ projekt, které podali do Programu příhraniční spolupráce CÍL 3, jde o vybudování stezky mezi obcemi Pernink a Merklín.

Závěr

Cílem práce bylo zmapovat a vyhodnotit projekty na území zadaných čtyř MAS z hlediska jejich vlivu na krajinu. Musíme konstatovat, že žádný z projektů, které byly mapovány, není připravován s hlavním cílem pozitivním způsobem změnit celkový ráz krajiny.

V metodické části jsem stanovil kritéria neboli čtyři stupně ovlivnění krajiny daným projektem. Do prvního stupně - *Projekt je přímo směřován, nebo jeho velký podíl směřuje k přeměně kulturní nezastavěné krajiny*, jsem zařadil tři projekty. Žádný z nich však není zacílen na pomoc krajině, cílem je vždy nějaká hospodářská činnost, v prvním případě je to chov ovcí (*projekt Rozšíření stávajícího pastevního areálu pro ovce na Špičáku*), který změní sukcesní stadia v daném území. Druhým projektem, který jsem zařadil do tohoto prvního stupně, je vybudování protipovodňového valu v Hroznětíně. Ten bude budován s cílem ochrany vesnických budov proti povodňové vodě, ale jeho zásah do krajiny bude značný (především zpevnění svahů, zkrácení plochy nivy, v případě pokračování ve stejném stylu jako u již vybudované části to bude znamenat přeměnu koryta spíše na umělý kanál). Bohužel tento projekt je ve fázi přípravy projektové dokumentace, takže na skutečný dopad se musí počkat. Určitě největším projektem co do rozsahu prací, vynaložených finančních prostředků, ale i zásahu do krajiny je čtyřetapový projekt Skiareálu Klínovec - Nový Klínovec. Jeho cílem je zvýšit rekreační potenciál nejvyšší hory Krušných hor. Zásahy do krajiny tohoto projektu jsou převážně negativní, je nutno konstatovat, že environmentální hledisko bylo v připravované dokumentaci bráno na zřetel. Byla vypracována ekologická studie stavby a eliminovány nejhorské dopady na krajinu, především možnost vzniku eroze, poničení okolního lesa těžkými mechanismy. Přesto dojde k velkému odlesnění a zásahu do fungování zdejší krajiny.

Do druhé skupiny dle kritéria - *Projekt je přímo směřován, nebo jeho velký podíl směřuje k přeměně kulturní zastavěné krajiny* - patří nejvíce popsanych projektů a to i malých (z programu PRV a dokumentace MAS Krušné hory- západ) – 17 a 4 velké z ROP Severozápad. Jde téměř výhradně o revitalizaci center měst či vesnic, které v sobě zahrnuje

vybudování zelených ploch, parků či stromořadí. Je to tedy nejčastější způsob, jak místní akční skupiny přistupují ke svým strategickým plánům v oblasti ekologie a péče o krajinu.

Třetí skupina, *Projekt vytváří nebo obnovuje výrazný krajinný prvek (v nezastavěné krajině), ať již přírodní nebo umělý*, je zastoupena již méně a převážně jde o obnovu nějakého umělého prvku – lidského výtvoru, který stojí v krajině. Jde nejčastěji o poutní místa, sochy či kaple. Tento způsob se objevil v malých projektech 4, ve velkých ROP se neobjevuje.

Čtvrtá skupina jsem definoval jako *Projekt zasahující do krajiny stavbami a prvky, které umožňují vnímání krajiny širokou veřejností*. Typickou ukázkou jsou různé naučné stezky pro pěší a cyklostezky. Ty se v projektech PRV nevyskytují, v připravované dokumentaci MAS Krušné hory - západ se vyskytuje jedna *Cyklostezka podél Chodovského potoka v k. ú. Jenišov*, v záměrech předsedů MAS jsem ji identifikoval dvakrát - *Cisterciácká vinařská stezka* a *Naučná stezka Pernink – Merklín*. Největšími projekty tohoto typu jsou *Cyklostezka Ohře II* a *Ježíškova cesta* na Božím Daru. Ta je i obsahově zaměřena k environmentálním tématům.

Celkově se dá říct, že projektů, které se zabývají péčí o krajinu, je oproti ostatním velice málo. Především obce a sdružení obcí jsou v tomto ohledu velice pasivní, v programu rozvoje venkova tuto osu téměř nevyužívají. Příčiny tohoto jevu vidím v již zmíněné konkurenci mezi jednotlivými složkami rozvoje.

Starostové obcí a vesnická sdružení reprezentující sociální pilíř dávají přednost investicím do infrastruktury a vybavenosti obcí. Když zatéká do školy, lidé se nemají kde scházet, budova obecního úřadu chátrá - starosta (zvolený místními občany) dá přednost těmto investicím před environmentálním problémem v okolním lese, louce, rybníku.

Pro vlastníky půdy většinou se jedná o zemědělce, lesníky a těžaře je prioritní ekonomický pohled a udržení konkurenceschopnosti a nevidí narušení složek krajiny jako problém. Předseda Sdružení vlastníků půdy ČR František JANDA (2011), vidí problém v omezeném vlastnictví pozemků a doposud neurčených hranicích pozemků některých vlastníků. Vlastníci nemůžou nést odpovědnost za stav krajiny, jestliže nejsou bezvýhradnými majiteli území.

Ekologický postoj musí na venkově bojovat proti těmto dvěma proudům. A nemá tak silné zastoupení lidí, kteří mají zkušenosti s ekologickým hospodařením. Radim LOKOČ (2006) se domnívá, že nadějí na změnu je, aby vlastníci proměnili především své postoje k přírodě a krajině. Ty nesmí být nadále spojeny primárně pouze s produkcí jako jedinou hodnotou, kterou přináší půda.

Přehled literatury a použitých zdrojů

- BINEK, Jan a Iva GALVASOVÁ. STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE V KONTEXTU REGIONÁLNÍ POLITIKY: LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA A JEJÍ DOPADY NA KONCEPČNÍ ŘEŠENÍ ROZVOJOVÝCH PROBLÉMŮ. In: *Právní regulace místní (a regionální) samosprávy: sborník z 4. letní mezinárodní konference*. Masarykova univerzita, 2008.
- ČERVENÝ, PAVEL a JIŘÍ MORAVEC. *Politika krajiny, Evropská úmluva o krajině a ekonomické souvislosti: Program LEADER v rozvoji českého venkova a jeho krajinotvorné aspekty*. Praha: IREAS, 2006. ISBN 80-86684-45-8.
- EUROPEAN COMMISSION. *Fact sheet: MANAGING THE AGRICULTURE BUDGET WISELY*. Luxembourg, 2007. ISBN 92-79-0322 8-3. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/clear/2007_en.pdf
- EUROPEAN COMMISSION. *Fact sheet: THE LEADER APPROACH*. Belgium, 2006. ISBN 92-79-02044-7. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/pdf/factsheet_en.pdf
- JANDA, FRANTIŠEK. Pan profesor nemá ani pravdy půl. [online]. 2011 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.svazvlastnikupudy.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=53755&>
- LOKOČ, RADIM. *Mezinárodní mezioborová konference Venkovská krajina sborník příspěvků: ČEŠTÍ ZEMĚDĚLCI A/VS. AGROENVIRONMENTÁLNÍ OPATŘENÍ*. Brno: ZO ČSOP Veronica, 2006. ISBN 80-239-7166-2. Dostupné z: http://www.veronica.cz/dokumenty/venkovska_krajina_2006.pdf
- MAIER, Karel. ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Principy udržitelného rozvoje území: Pojetí udržitelného rozvoje* [online]. 15.11.2010 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaA-2011/A1-20101115.pdf>
- MAS KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD. *Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008 - 2013*. Velká Hleďsebe, 2008.
- MAS NADĚJE PRO MOSTECKO O.S.. *Strategický plán LEADER 2007 - 2013*. Lišnice, 2011.
- MAS SDRUŽENÍ ZÁPADNÍ KRUŠNOHOŘÍ O.S.. *Strategický plán LEADER 2008 - 2013*. Mikulovice, 2008.
- MAS VLADAŘ O.P.S.. *Strategický plán Leader pro období 2007 - 2013*. 2012.
- MAS VLADAŘ O.P.S.. *Střednědobé hodnocení Strategického plánu LEADER*. Valeč, 2011.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *FONDY EVROPSKÉ UNIE: 26,7 miliard € pro Českou republiku* [online]. 2012 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>
- MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Osa II Programu rozvoje venkova - zlepšování životního prostředí a krajiny. *Venkov: Informační periodikum programu rozvoje venkova*. 2012, č. 4, 8 - 9.
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Stručně o OP Životní prostředí* [online]. 2012 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-op-zivotni-prostredi/>

- MOTL, LUBOŠ a VÁCLAVA ROTHOVÁ. *Dokumentace záměru stavby v rozsahu přílohy č. 4 zákona č.100/2001Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů: KOMPLEXNÍ CHARAKTERISTIKA A HODNOCENÍ VLIVŮ ZÁMĚRU NA VEŘEJNÉ ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ*. Litvínov: Environmentální a ekologické služby s.r.o., 2010.
- OBECNÍ ÚŘAD BOŽÍ DAR. *O Ježiškově cestě* [online]. 2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.jeziskovacesta.cz/o-jeziskove-ceste>
- RADA EVROPY. *Evropská úmluva o krajině: kapitola 1 - všeobecná ustanovení*. Florencie, 2000.
- RADA VLÁDY PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ, MŽP. *Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR*. první. Praha, 2010. ISBN 978-80-7212-536-4.
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Budování kapacity pro místní rozvoj regionu Krušné hory - západ* [online]. 2012e [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=92575>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Cyklostezka Ohře II* [online]. 2012g [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=102619>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Modernizace a rozšíření Skiareálu Klínovec - etapa jih* [online]. 2012h [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=101567>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Modernizace a rozšíření Skiareálu Klínovec - etapa sever* [online]. 2012i [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=100918>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Poznej Ježiškův svět na Božím Daru* [online]. 2012f [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=31469>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Rekonstrukce komunikací a veřejných prostranství v historickém centru města Jirkova* [online]. 2012a [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=92997>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Rekonstrukce veřejných prostranství města Toužim* [online]. 2012b [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=54625>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Revitalizace centra obce Údlice* [online]. 2012c [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=92570>
- REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Revitalizace Kostelního náměstí ve Vejprtech* [online]. 2012d [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=92905>
- REGIONÁLNÍ RADA REGIONU SOUDRŽNOSTI SEVEROZÁPAD. *REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM NUTS II SEVEROZÁPAD PRO OBDOBÍ 2007 – 2013*. 2011. Dostupné z: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2012/01/111025_ROP_SZ_cista_public.pdf
- RINDA, Ivan. *Trvale udržitelný Rozvoj: Teoretická východiska (Přednáška)*. [online]. 2006 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)

- SKIAREÁL KLÍNOVEC S.R.O. *Vítejte na novém Klínovci* [online]. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://novy.klinovec.cz/>
- SKLENÁKOVÁ, Diana. *Trvale udržitelný rozvoj a ekonomický růst*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ladislav Ivánek.
- STÁTNI ZEMĚDĚLSKÝ A INTERVENČNÍ FOND. *Implementace místní rozvojové strategie: Zpravodajství* [online]. Praha, 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd/osa4/1>
- WEBER, Martin. EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ A MOŽNOSTI JEJÍ IMPLEMENTACE V OBLASTI KONCEPČNÍCH A PLÁNOVACÍCH NÁSTROJŮ PRO REALIZACI KRAJINNÝCH POLITIK. *URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ*. 2007, roč. 10, č. 1, 42 - 46.

Přílohy

Příloha 1 - Zelenější zóna pro volný čas na Měděnci

Příloha 2 - Oprava cesty ke kapličce v Toužimi

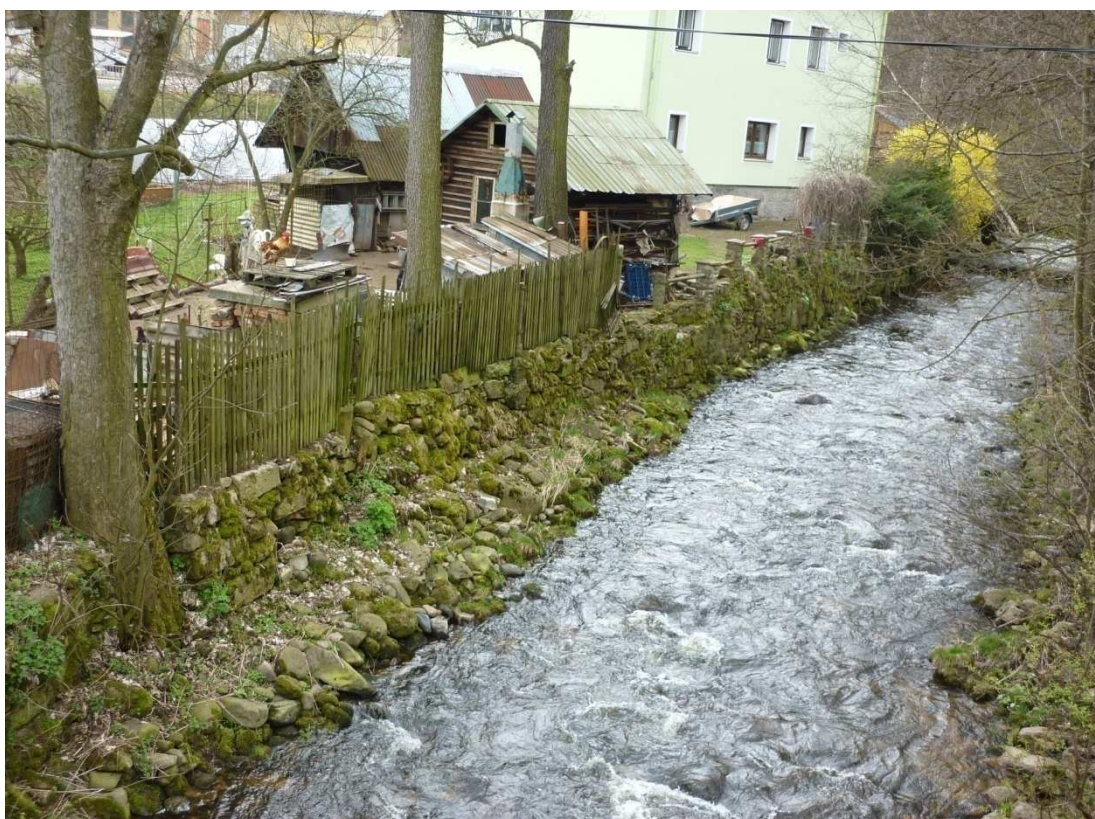

Příloha 3 - Protipovodňový val v Hroznětíně

Příloha 4 - Koryto Bystřice bez protipovodňové ochrany

Příloha 5 - Ježíškova cesta

Příloha 6 - Ježíškova cesta

Příloha 7 - Nově vybudované přemostění sjezdové tratě na Klínovci

Příloha 8 - Nová sjezdová trať na Klínovci

Příloha 9 – odlesnění a vybudování lanové dráhy na Klínovci

